

Engelsk B på hf og htx

Fagevalueringer 2007

Engelsk B på hf og htx

Fagevalueringer 2007

Engelsk B på hf og htx

2. udgave

© 2008 Danmarks Evalueringsinstitut

Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævn's anbefalinger

Bestilles hos:

Alle boghandlere eller på EVA's hjemmeside
www.eva.dk

45,- kr. inkl. moms

ISBN 97-887-7958-448-8

Indhold

1	Resume	7
2	Indledning	9
2.1	Fagevalueringens formål	9
2.2	Evalueringsdesign	10
2.3	Tilrettelæggelse	11
2.4	Rapportens opbygning	12
3	Formål, mål og indhold	13
3.1	Formål og mål	13
3.1.1	Mål på hf	13
3.1.2	Censorerne vurdering af målopfyldelse på hf	15
3.1.3	Mål på htx	16
3.1.4	Censorerne vurderinger af målopfyldelse på htx	18
3.2	Indhold	18
3.3	Vurderinger og anbefalinger	20
4	Undervisningen	23
4.1	Arbejdsformer	23
4.1.1	Skriftlighed	24
4.1.2	Tematisering	25
4.2	Fagligt samspil	26
4.2.1	Særligt for hf	26
4.2.2	Særligt for htx	26
4.2.3	Engelsk som redskabsfag	27
4.3	Evalueringsformer	27
4.4	Vurderinger og anbefalinger	29
5	Eksamen	31
5.1	Mundtlig eksamen	31
5.1.1	Eksamensformen på hf	31
5.1.2	Eksamensformen på htx	33
5.2	Skriftlig eksamen	34
5.2.1	Eksamensformen	35
5.3	Resultaterne	35
5.3.1	Eksamenskarakterer på hf	35
5.3.2	Eksamenskarakterer på htx	37
5.3.3	Karakterer på tværs	38
5.4	Vurderinger og anbefalinger	39
	Appendiks – Om metoden	41

1 Resume

Engelskfaget på de gymnasiale uddannelser blev ændret med reformen i 2005. Denne rapport samler op på de første erfaringer med engelsk B på hf og htx idet de første elever afsluttede et toårigt forløb efter den nye læreplan i sommeren 2007. På VUC har man desuden erfaringer fra kortere forløb efter den nye læreplan.

Evalueringen skal opfattes som et bidrag til processen med implementering af reformen. Det er på den ene side vigtigt at erfaringer med den nye læreplan samles hurtigt så de kan bidrage til justeringer af den fortsatte implementering af reformen. På den anden side har første gennemløb været præget af store nyskabelser og mange udfordringer som først er blevet opdaget og forsøgt håndteret i processen. Det er derfor naturligt at første gennemløb har været præget af stor usikkerhed, hvilket kommer tydeligt til udtryk i evalueringsrapporten – især, men ikke kun – i forhold til htx.

Mange af udfordringerne i forbindelse med første gennemløb vil derfor allerede være afhjulpet nu hvor man er i gang med nye gennemløb. Samtidig er der udfordringer hvis håndtering kræver en særlig indsats. Disse udfordringer ligger både i ministerielt regi, på skoleniveau og hos engelsklærerne. Evalueringen har vist at en reform af denne størrelse stiller store krav til alle parter: Undervisningsministeriet skal bl.a. sikre et fornuftigt informationsflow igennem hele processen, skolens ledelse skal bl.a. sørge for ekstraordinær støtte, fx i form af efteruddannelse og i forhold til at sætte de nødvendige rammer for lærernes arbejde, og lærerne skal bl.a. være åbne over for de nye muligheder.

Overordnet vurdering

Engelsk er et vigtigt fag i de gymnasiale uddannelser, fx i forhold til at kunne agere i den globaliserede verden, og faget udgør et centralt element i forhold til den studiekompetence som reformen lægger særlig vægt på at styrke. Den nye læreplan for engelsk B skriver sig fint ind i denne kontekst – på hf ved at supplere fagets litterære fokus med et samfundsmæssigt fokus og på begge uddannelser ved at opprioritere fagets sproglige dimension.

Lærerne har generelt taget godt imod nyskabelserne, og nogle elementer har sat et tydeligt præg på undervisningen. Det gælder især det styrkede sproglige fokus, mens det styrkede fokus på den samfundsmæssige dimension på hf og læreplanens målsætninger om at kursisterne i højere grad skal kunne perspektivere til historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold, i mindre grad er slået igennem i praksis.

Samtidig opfattes især de sproglige målsætninger på begge uddannelser som vanskelige at opfylde, og særligt de skriftlige censorer var kritiske i forhold til kursisters sproglige kunnen. Der er imidlertid givet pæne karakterer – også skriftligt, om end de mundtlige karakterer er bedre. Da der er indført en ny karakterskala samtidig med den nye læreplan, er karakterernes udsagnskraft begrænset, men de gode karakterer tyder på at man er godt på vej til at realisere intentionerne i den nye læreplan.

Centrale anbefalinger

- Læreplanens ambitionsniveau bør fastholdes, herunder niveauet i fagets skriftlige dimension.

Anbefalingen udspringer af en frustration blandt især hf-lærerne der oplever en stor diskrepans mellem læreplanens ambitionsniveau og mange kursisters indgangsniveau – en diskrepans som reformen har forstærket fordi alle kursister på toårigt hf nu skal have engelsk på B-niveau hvilket

bl.a. indebærer en skriftlig eksamen. Ekspertgruppen har stor forståelse for denne frustration, men vurderer at enhver gymnasial uddannelse bør indeholde et obligatorisk B-niveau i engelsk, og at den skriftlige dimension er nødvendig. Det kræver imidlertid at især skoler med hf systematiserer anvendelsen af screeninger og følger op på screeningerne, fx i form af intensiveret uddannelsesvejledning, undervisningsdifferentiering eller lignende.

- Undervisningsministeriet bør gennemgå læreplanerne på begge uddannelser med henblik på at tydeliggøre mål, indhold og vurderingskriterier samt sammenhængen mellem de tre størrelser.

Anbefalingen udspringer af den intenderede overgang fra indholdsstyring til målstyring. Der er formuleret en række meget komplekse mål, og herudover er der fortsat detaljerede krav til indholdet i form af kernestof og supplerende stof. Alt i alt opfatter lærerne på især htx læreplanen som meget omfattende. Der er behov for at genoverveje og tydeliggøre hvad der er mål, hvad der er midler til at opnå målene, og hvordan målene kan testes og vurderes i eksamenssituationen.

- Engelsklærerne på htx og toårigt hf bør påtage sig en mere aktiv rolle i forhold til planlægning og styring af det tværfaglige samspil.
- Især htx-skolerne bør påtage sig ansvaret for at sætte rammer for det tværfaglige samspil og i den forbindelse tilgodese at fagene indgår med det forventede antal timer.

Anbefalingerne skal ses i sammenhæng og udspringer af reformens intention om at styrke det tværfaglige samspil. Hf-enkeltfag på VUC er undtaget fra de generelle krav til tværfagligt samspil. Desuden er kravene på htx væsentlig mere detaljerede og omfattende end kravene på toårigt hf. Derfor er der behov for at især htx-lederne i højere grad sætter rammer for det tværfaglige samspil og yder støtte til det konkrete planlægningsarbejde, fx i arbejdet med hvilke kompetencemål de enkelte fag kan dække. Samtidig har engelsklærerne på begge uddannelser en forpligtelse til at bidrage aktivt til planlægningen af det tværfaglige samspil og formuleringen af hvilke kompetencemål og indholdselementer de kan dække i de enkelte forløb.

Rapporten indeholder flere anbefalinger end de nævnte. Alle anbefalinger optræder i afslutningen af kapitlerne 3, 4 og 5 i tilknytning til de analyser og vurderinger de udspringer af. Anbefalingerne er givet af en ekspertgruppe med særlig engelskfaglig ekspertise.

2 Indledning

Engelsk er et centralt fag i de gymnasiale uddannelser. Med gymnasie- og hf-reformen fra 2005 er faget blevet styrket på forskellige måder. På stx er B-niveauet gjort treårigt, på hhx er engelsk gjort obligatorisk på A-niveau og dermed treårigt, på toårigt hf er B-niveauet gjort obligatorisk for alle kursister, og på htx har man genindført skriftlig eksamen på B-niveau. Uddannelserne står således over for forskellige udfordringer i forhold til at udmønte læreplanernes nye mål og forventninger i praksis.

Denne evaluering belyser engelsk B på hf (både toårigt og hf-enkeltfag) og htx idet B-niveauet på disse uddannelser strækker sig over et eller to år, hvorfor skolerne i sommeren 2007 allerede havde erfaringer med mindst ét afsluttet gennemløb af engelsk B.

2.1 Fagevalueringens formål

Fagevalueringen af engelsk B på hf og htx indgår i en række evalueringer af fagene på de gymnasiale uddannelser efter reformen. Evalueringerne gennemføres i 2007 og 2008.

Ud over engelsk B på hf og htx evaluerer Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) følgende fag i 2007:

- Dansk A på hf
- Kultur- og samfundsfaggruppen (KS) på hf
- Matematik B på stx og hhx.

Fagevalueringerne skal belyse og vurdere de enkelte fag på de valgte niveauer og uddannelser. Udgangspunktet er de gældende regler i bekendtgørelser og læreplaner med tilhørende vejledninger der er udsendt i forbindelse med gymnasireformen. Der fokuseres dels på skolernes erfaring med de nye læreplaner, dels på resultaterne af undervisningen. Fagevalueringerne belyser således hvordan undervisningen tilrettelægges, og i hvilket omfang formål og mål i læreplanerne nås.

Fagevalueringerne belyser i særdeleshed de forhold i læreplanerne der kan betragtes som nyskabelser. På tværs af fagene drejer det sig fx om skiftet i læreplanerne fra indholdsstyring til målstyring og om ændrede arbejds-, evaluerings- og eksamensformer.

Intentionen med fagevalueringerne er at behandle mange fag inden for en relativt kort periode. Konkret skal hvert fag på de forskellige niveauer evalueres umiddelbart efter afslutningen af første gennemløb da det er vigtigt repræsentativt landsdækkende billede hvis fagevalueringerne skal kunne bidrage til justeringer i forbindelse med reformimplementeringen og give inspiration til arbejdet på de enkelte skoler, kurser og centre.

Intentionen afspejles i evalueringsdesignet som beskrives i afsnit 2.2. Designet indebærer at evalueringsprocessen ikke går i dybden med udvikling på enkelte skoler. Således adskiller fagevalueringerne sig fra traditionelle evalueringer fra EVA ved ikke at indeholde et selvevalueringselement. Fagevalueringerne adskiller sig desuden ved udelukkende at inkludere et praktikerperspektiv forstået som et lærer- og censorperspektiv uden samtidig at inkludere fx et lederperspektiv eller et elev- eller kursistperspektiv. Evalueringen tager altså udgangspunkt i læreres og censorers aktuelle erfaringer med den nye læreplan.

2.2 Evalueringsdesign

Fagevalueringerne er blevet gennemført på baggrund af en projektbeskrivelse der blev forelagt Undervisningsministeriet i maj 2007. Projektbeskrivelsen for fagevalueringerne, der kan ses på EVA's hjemmeside www.eva.dk, gør rede for evalueringernes formål og metode. Nedenfor gennemgås de enkelte dokumentationskilder kort og specifikt i forhold til engelsk B. En uddybende metodisk beskrivelse findes i rapportens appendiks.

Spørgeskemaundersøgelse

I juni 2007 blev en elektronisk spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt alle lærere der havde afsluttet undervisning i engelsk B på hf eller htx med henblik på at føre elever til eksamen i juni 2007, og blandt alle skriftlige censorer i engelsk B på hf og htx ved sommereksamen 2007. Formålet med spørgeskemaundersøgelsen var at opnå et landsdækkende billede af hvordan lærere og censorer i engelsk B på hf og htx vurderer centrale forhold ved faget.

Spørgeskemaet indeholdt flere dele:

- Spørgsmål til lærerne om den praktiske tilrettelæggelse af undervisningen i faget efter reformen og om den oplevede sammenhæng mellem undervisningsmetoder og opfyldelse af læreplanernes mål.
- Spørgsmål til de lærere der også havde været mundtlige censorer, om deres vurdering af elevernes målopfyldelse og deres oplevelse af grundlaget for at foretage en sådan vurdering, dvs. den mundtlige prøveform.
- Spørgsmål til de skriftlige censorer om deres vurdering af elevernes målopfyldelse og deres oplevelse af grundlaget for at foretage en sådan vurdering, dvs. den skriftlige prøveform.
- En kommentarboks sidst i skemaet som lærerne og censorerne blev opfordret til at benytte hvis de havde kommentarer i øvrigt. Når rapporten henviser til kommentarerne i denne boks, bruges betegnelsen "de åbne svar".

Spørgeskemaet blev sendt ud til 351 lærere og 86 skriftlige censorer i engelsk B. 246 lærere og 63 censorer besvarede spørgeskemaet. Dette svarer til en svarprocent på hhv. 70 blandt lærerne og 73 blandt de skriftlige censorer. I rapportens appendiks fremgår svarprocenterne delt op efter institutionstype.

Undersøgelsens del til mundtlige censorer omfatter alene de censorer der også selv havde afsluttet undervisning i engelsk B på hf og htx med henblik på at føre elever til eksamen i juni 2007. Mod forventning tilhører kun en mindre del af censorerne denne gruppe, og hvert af spørgsmålene til mundtlige censorer er således kun besvaret af op til 39 hf-censorer og 15 htx-censorer. Det betyder at svarfordelingerne på spørgsmålene til de mundtlige censorer er repræsentative for den gruppe af censorer der også selv har undervist på B-niveau med henblik på at føre elever til eksamen i juni 2007, men ikke nødvendigvis for den samlede censorgruppe.

Ved læsningen af tabeller, figurer og tal baseret på censorernes vurderinger skal man være opmærksom på at de absolutte tal er små, hvorfor svar fra en enkelt respondent kan ændre det samlede billede.

Fokusgruppeinterview

I september og oktober 2007 blev der gennemført fokusgruppeinterview med lærere og mundtlige censorer i engelsk B på hf og htx.

Der blev gennemført fire fokusgruppeinterview:

- Interview i Vejle med otte hf-lærere
- Interview i København med seks hf-lærere
- Interview i Vejle med fem htx-lærere
- Interview i København med fire htx-lærere.

Fokusgrupperne var sammensat således at de omfattede deltagere med både lærer- og censorerfaring. Ligeledes omfattede fokusgrupperne med hf-lærere deltagere med erfaring fra både kurser, herunder VUC'er, og gymnasieskoler med hf.

Fokusgruppeinterviewene skulle primært bidrage til en dybere forståelse af nogle af spørgeskemaundersøgelsens resultater.

Når rapportens beskrivelser og analyser baserer sig på udsagn og diskussioner fra fokusgruppeinterviewene og de åbne svar fra spørgeskemaundersøgelsen, bruges betegnelsen "det kvalitative materiale".

Karakterundersøgelser

Evalueringerne inddrager desuden karaktererne fra sommereksamen 2007. I rapporten indgår gennemsnitsberegninger og karakterfordelinger. I forhold til engelsk B drejer det sig om skriftlige og mundtlige eksamenskarakterer på htx og på hf. Som led i analysen af karaktererne fra sommereksamen 2007 inddrager evalueringen desuden karakterer fra tidligere år. Årskarakterer indtages ikke da det ved afslutningen af dataindsamlingen i december 2007 ikke havde været muligt at fremskaffe årskaraktererne i engelsk B på htx fra UNI-C.

Det valgte evalueringsdesign omfatter således både kvantitative data i form af spørgeskemaundersøgelserne og karakterundersøgelserne og kvalitative data i form af fokusgruppeinterview og åbne svar. Designet sikrer at fagevalueringens fokusområder er blevet belyst såvel i dybden som i bredden, hvilket er afgørende for fagevalueringens validitet.

2.3 Tilrettelæggelse

Gennemførelsen af fagevalueringerne har involveret mange mennesker. Ud over de mange lærere der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen eller i fokusgruppeinterview, jf. afsnit 2.2, er der nedsat en ekstern ekspertgruppe i forbindelse med hver enkelt evaluering og en projektgruppe fra EVA.

Ekspertgrupper

For hver fagevaluering har EVA nedsat en gruppe på tre personer med særlig indsigt i det evaluerede fag. Grupperne har haft til opgave dels at give sparring til projektgruppen i forbindelse med dokumentationsindsamlingen, herunder at kommentere udkast til spørgeskemaer og spørgeguider, jf. afsnit 2.2, dels at give vurderinger og anbefalinger på baggrund af den indsamlede dokumentation.

Hver ekspertgruppe har tilsammen haft følgende kompetencer:

- Aftagererfaring
- Erfaring med implementering af reformen
- Faglig kompetence i forhold til de respektive uddannelser.

I evalueringen af engelsk B på hf og htx har ekspertgruppen bestået af:

- Marianne Breinhild Johansen, uddannelsesleder på htx, Vitus Bering Danmark
- Dorte Salskov-Iversen, institutleder for Institut for Interkulturel Kommunikation og Ledelse, CBS
- Inger Marie Sørensen, lektor i engelsk og geografi, VUC Fyn.

EVA's projektgruppe

EVA har nedsat en projektgruppe der sikrer at der i evalueringsprocessen anvendes hensigtsmæssige og pålidelige metoder inden for rammerne af den projektbeskrivelse der ligger til grund for evalueringen. Projektgruppen har haft det praktiske ansvar for fagevalueringerne, forestået indsamling og analyse af dokumentationsmateriale og skrevet rapporterne.

Projektgruppen har bestået af:

- Metodekonsulent Signe Ploug Hansen
- Evalueringsmedarbejder Stine Holm
- Evalueringskonsulent Bo Söderberg
- Metodekonsulent Niels Matti Søndergaard
- Evalueringskonsulent Rikke Sørup (projektleder).

Niels Matti Søndergaard og Rikke Sørup har gennemført evalueringen af engelsk B på hf og htx.

2.4 Rapportens opbygning

Rapporten indeholder ud over resumeet og dette indledende kapitel tre kapitler der i store træk følger opbygningen af læreplanerne for engelsk B på hf og htx. Kapitel 3 belyser således læreplanens mål og indhold. Kapitel 4 omhandler tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen, herunder lærersamarbejde og evaluering, mens kapitel 5 fokuserer på eksamen og belyser såvel eksamensformerne, hhv. mundtlig og skriftlig eksamen, som resultaterne. Hvert kapitel indeholder dels nogle fælles betragtninger på tværs af hf og htx, dels separate afsnit for hver af de to uddannelser.

Rapporten indeholder anbefalinger rettet til institutioner med undervisning i engelsk B på htx eller hf og til Undervisningsministeriet. Anbefalingerne er formuleret af de eksterne eksperter på baggrund af evalueringens dokumentationsgrundlag og optræder i slutningen af kapitlerne 3, 4 og 5. Anbefalingerne er udtryk for eksperternes vurdering og prioritering af de mange anbefalinger som dokumentationsgrundlaget kunne give anledning til.

Endelig indeholder rapporten et appendiks med en udførlig beskrivelse af den anvendte metode. En oversigt over svarfordelingerne på samtlige spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen findes som bilag til rapporten og kan ses på EVA's hjemmeside www.eva.dk.

3 Formål, mål og indhold

Med reformen har man indført målstyring, dvs. at der er formuleret en række slutmål eller kompetencer som bør være nået ved afslutningen af det givne niveau. Den højere grad af målstyring fører i varierende grad til mindre indholdsstyring. For engelsk B betyder det at læreplanen ikke længere indeholder krav om et bestemt læse- eller eksamenspensum opgjort i normalsider. Læreplanen indeholder dog angivelser af hvilke vidensområder og teksttyper undervisningen skal rumme.

Ifølge vejledningen for engelsk B på htx er der desuden sket en opgradering af arbejdet med litteratur med større vægt på udvælgelse, analyse og perspektivering. Ligeledes er der sket en opgradering af det skriftlige arbejde idet det fylder mere i målene og testes ved en særskilt skriftlig prøve, jf. kapitel 5, hvorfor det også forventes at fylde mere i undervisningen end tidligere. Endelig er der sket en styrkelse af anvendelsen af it der indgår eksplicit i målene for engelsk B.

Vejledningen for engelsk B på hf indeholder ikke som htx-vejledningen et specifikt afsnit om ændringer i forhold til tidligere. Når man sammenligner med den tidligere bekendtgørelse, fremgår det imidlertid at der er kommet større fokus på det ikke-litterære, fx kommunikation, sprogvariationer, sagprosaer og skriveproces.

Dette kapitel beskæftiger sig med lærernes erfaringer med læreplanernes målbeskrivelse og af målenes udmøntning i undervisningen, herunder lærernes opfattelse af muligheder og barrierer i arbejdet med læreplanens målsætninger og censorernes vurderinger af om kursister og elever rent faktisk levede op til de enkelte mål til eksamen.

3.1 Formål og mål

Formålsbeskrivelsen for faget lægger på begge uddannelser vægt på engelsk i kommunikationsøjemed. Eleverne og kursisterne skal på baggrund af sprogfærdighed og kulturel indsigt have forståelse af og kunne agere i en global verden. Desuden nævner begge læreplaner studiekompetence som en del af formålet. Ifølge spørgeskemaundersøgelsen mener størstedelen af lærerne at det er forholdsvis let at opfylde fagets formål. Mellem 48 % og 70 % af hf-lærerne vurderer at det er let eller overvejende let at opfylde de nye læreplaners delformål, mens det samme gælder for 70 % til 90 % af htx-lærerne. På begge uddannelser vurderes den del af formålsbeskrivelsen der vedrører studiekompetence, som sværest at dække.

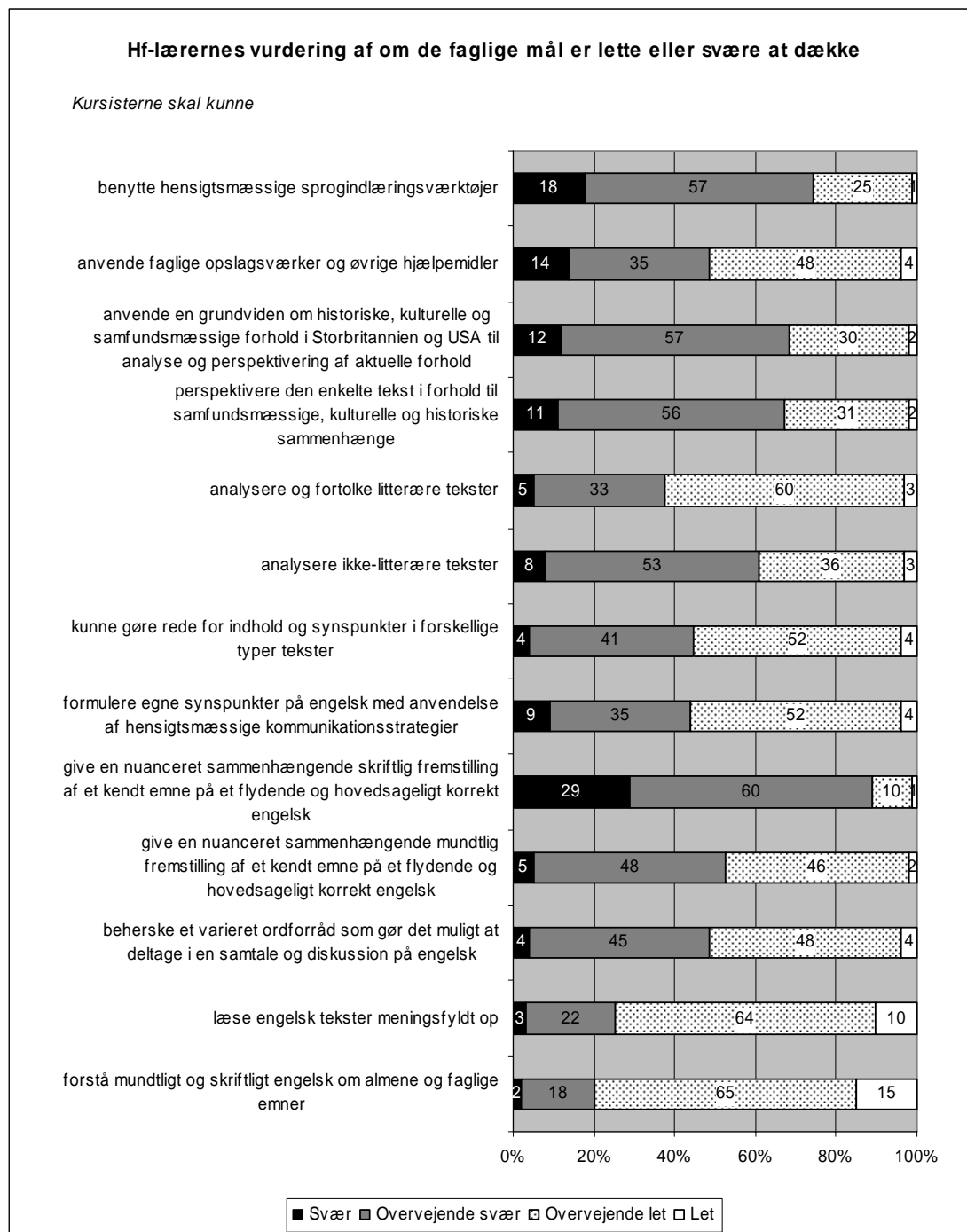
Fokusgruppeinterviewene bekræfter at engelsk B på såvel hf som htx er et fag som både lærere og elever/kursister er glade for. Faget og dets formål giver mening for både lærere og elever/kursister, og sammenlignet med en række andre fag vurderes ændringerne som konsekvens af reformen i forhold til engelsk at være relativt begrænsede. Når det overordnede formål specificeres i enkelte faglige mål, viser der sig imidlertid nuancer, og dermed udkrystalliseres problemfelter. Der er væsentlige forskelle i de faglige mål på hhv. hf og htx, og derfor behandles de to uddannelser hver for sig i det følgende.

3.1.1 Mål på hf

Læreplanen for engelsk B på hf indeholder 12 faglige mål. I den tilhørende vejledning grupperes de under fire overskrifter: sprogfærdighed, analysefærdighed, kulturkendskab og læringskompetence. Inden for sprogfærdighed skelnes der endvidere mellem receptiv sprogfærdighed (lytte og læse) og produktiv sprogfærdighed (tale og skrive), men der skelnes ikke på målniveau mellem mundtlig og skriftlig sprogfærdighed. I spørgeskemaundersøgelsen er et enkelt mål delt op i et

skriftligt og et mundtligt delmål. Figur 1 indeholder derfor 13 mål. Figuren viser hf-lærernes svar på spørgsmålet "Hvor let eller hvor svært vurderer du at det er i undervisningen at dække de faglige mål som fremgår af den nye læreplan i engelsk B?"

Figur 1
Hf-lærernes vurdering af om de faglige mål er lette eller svære at dække (N = 191-196)

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Det fremgår af figuren at et enkelt punkt opleves som særdeles vanskeligt, nemlig delmålet om at give en nuanceret, sammenhængende skriftlig fremstilling på et flydende og hovedsageligt korrekt engelsk. 89 % af lærerne vurderer at målet er svært eller overvejende svært at dække i undervisningen.

Fokusgruppeinterviewene bekræfter at lærerne især opfatter den skriftlige dimension som problematisk. Det hænger bl.a. sammen med at alle kursister på toårigt hf efter reformen skal have B-niveau, hvilket fokusgruppedeltagerne oplever som en stor udfordring. Især er det et problem i forhold til de svageste elever der tidligere ville have valgt C-niveau, men nu skal til skriftlig eksa-

men. En nærmere analyse viser da også at 92 % af lærerne med primær undervisning på toårigt hf finder målet svært eller overvejende svært at dække i undervisningen. Heraf svarer 37 % "Svært", mens de tilsvarende tal for lærere med primær undervisning på hf-enkeltfag er hhv. 86 % og 20 %. Generelt er der ingen tydelige tendenser i lærernes opfattelse af muligheden for at dække målene når man sammenligner lærere med primær undervisning på hf-enkeltfag med lærere på toårigt hf.

Fem andre mål vurderes af størstedelen af lærerne at være svære eller overvejende svære at dække i undervisningen:

- At give en nuanceret, sammenhængende mundtlig fremstilling på et flydende og hovedsageligt korrekt engelsk (53 %)
- At analysere ikke-litterære tekster (61 %)
- At perspektivere den enkelte tekst i forhold til samfundsmæssige, kulturelle og historiske sammenhænge (67 %)
- At anvende en grundviden om historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA til analyse og perspektivering af aktuelle forhold (69 %)
- At benytte hensigtsmæssige sprogindlæringsværktøjer (75 %).

Nogle deltagere i fokusgruppesamtalerne tilskrev problemerne med den mundtlige sprogfærdighed at hf-kursisterne ikke skal have årskaraktorer, og at mange kursister har meget dårlige forudsætninger når de starter på hf. De to forhold betyder at det kan være meget svært at få den mundtlige samtale eller diskussion i gang på klassen, hvorfor kursisterne heller ikke får trænet den mundtlige sprogfærdighed. De øvrige problemer som fremgår af spørgeskemaundersøgelsen, tilskrives ligeledes kursisternes forudsætninger eller kursisttypen i det hele taget. Mange hf-kursister er ifølge lærerne ikke orienteret mod omverdenen; de læser kun aviser i begrænset omfang og har derfor svært ved at analysere sagprosa og perspektivere til og anvende viden om samfundsmæssige, historiske og kulturelle forhold.

Generelt fylder overvejelserne om kursisternes niveau i forhold til ambitionsniveauet i målene meget i det kvalitative materiale hvor der samstemmende gives udtryk for at ambitionsniveauet er meget højt og ude af trit med mange kursisters forudsætninger. Det blev konkret formuleret sådan at læreplanen, og ikke mindst vejledningen, tegner et billede af den modne, selvstændige kursist, mens mange af virkelighedens hf-kursister er unge mennesker der har valgt hf fordi de ikke føler sig i stand til at gennemføre andre gymnasiale uddannelser. Det blev nævnt at man er vant til en vis diskrepans mellem læreplanens formuleringer og den pædagogiske virkelighed, men der er ingen tvivl om at diskrepansen pga. de nye målformuleringer opleves som meget stor. Det er på den ene side frustrerende; på den anden side blev der givet udtryk for at opgaven så må være at forstå ambitionsniveauet og intentionen i læreplanen med udgangspunkt i det mulige. "Vi tager udgangspunkt i de elever vi har, og ser hvor langt vi kommer, og når censorerne selv kommer fra hf, finder vi nok et niveau der passer", konkluderede en fokusgruppedeltager.

Lærernes vurderinger af ambitionsniveauet kan givetvis også være udtryk for at læreplanen indeholder elementer der er nye for lærerne på hf, og for at der endnu ikke er udviklet en praksis på området. De mål som ifølge lærerne var vanskelige at dække i undervisningen, er især mål der er enten nyskabelser (hensigtsmæssige læringsværktøjer) eller kompetencer der er opprioriteret i forhold til tidligere (viden om og perspektivering til samfundsmæssige, kulturelle og historiske forhold). I forhold til perspektiveringen udtrykte en fokusgruppedeltager at det svære netop var at hæve sig fra at perspektivere til andre tekster til at perspektivere til et tema, mens andre deltagere mente at der netop skulle perspektiveres til enkelttekster for at fastholde substansen. Netop forskellen på at perspektivere til en tekst og til et samfundsmæssigt, kulturelt eller historisk forhold er en central forskel mellem C- og B-niveau.

3.1.2 Censorernes vurdering af målopfyldelse på hf

Censorerne er i vid udstrækning enige med lærerne i den relative vurdering af målene, dvs. at censorernes vurdering af i hvilken grad eksaminanderne opfyldte de enkelte mål, i vid udstrækning afspejler lærernes vurdering af hvor lette hhv. svære de respektive mål var at dække i undervisningen. Således er det ifølge de skriftlige censorer følgende mål som eksaminanderne i mindst grad levede op til:

- Kursisterne skal kunne give en nuanceret, sammenhængende skriftlig fremstilling af et kendt emne på et flydende og hovedsageligt korrekt engelsk (67 % svarer "I mindre grad" eller "Slet ikke").
- Kursisterne skal kunne anvende en grundviden om historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA til analyse og perspektivering af aktuelle forhold (68 % svarer "I mindre grad" eller "Slet ikke").
- Kursisterne skal kunne perspektivere den enkelte tekst i forhold til samfundsmæssige, kulturelle og historiske sammenhænge (68 % svarer "I mindre grad" eller "Slet ikke").

Hertil kommer lidt overraskende at 56 % af de skriftlige censorer vurderer at eksaminanderne slet ikke eller kun i mindre grad levede op til målet om at kunne analysere og fortolke litterære tekster. Det var kun 38 % af lærerne der fandt dette mål svært eller overvejende svært at dække i undervisningen, jf. figur 1, og kun 16 % af de mundtlige censorer vurderer at målet kun er opfyldt i mindre grad, mens ingen svarer "Slet ikke".

De 16 % skal tages med forbehold da det kun er en lille del af årets mundtlige censorer der har besvaret skemaet, jf. afsnit 2.2. Det generelle billede er imidlertid at de mundtlige censorer er væsentlig mere positive i deres vurdering af målopfyldelsen end de skriftlige censorer mht. de mål som det har været relevant at bede begge parter om at vurdere. Desuden er de mundtlige censorer væsentlig mere positive i vurderingen af målopfyldelsen på baggrund af eksamenserfaringerne end lærerne var i deres vurdering af muligheden for at dække de enkelte mål i undervisningen. Fx mener kun 30 % af de mundtlige censorer at eksaminanderne kun i mindre grad levede op til målet om at kunne give en nuanceret, sammenhængende mundtlig fremstilling af et kendt emne på et flydende og hovedsageligt korrekt engelsk, og ingen svarede "Slet ikke". Derimod var det over halvdelen af lærerne der vurderede at målet var svært (5 %) eller overvejende svært (48 %) at dække i undervisningen, jf. figur 1. De skriftlige censorer er derimod på linje med eller mere kritiske end lærerne i deres vurdering af målopfyldelse, jf. eksemplerne i punktopstillingen ovenfor.

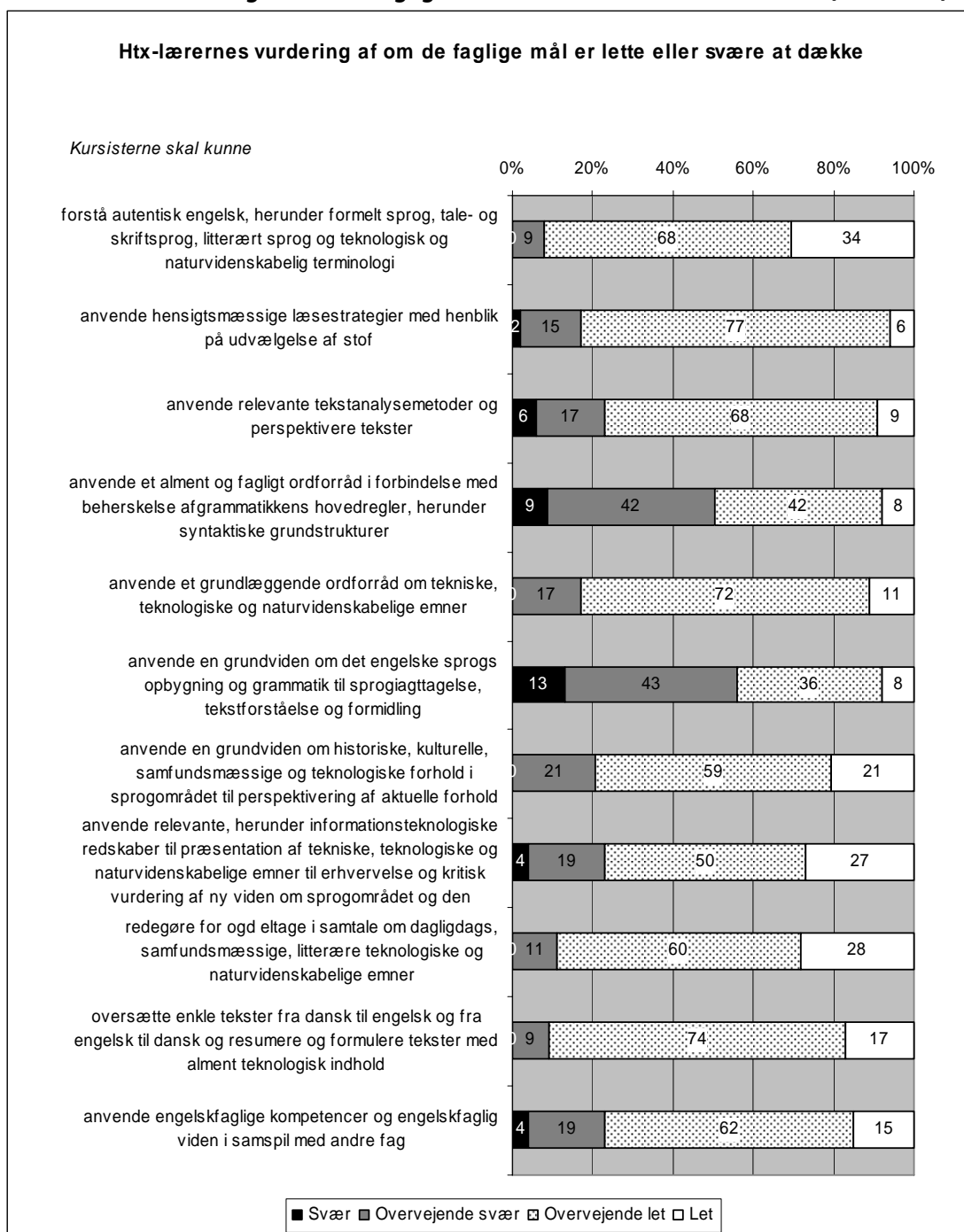
Fokusgruppeinterviewene bekræftede fra både et censorperspektiv og et eksaminatorperspektiv at kursisterne i vid udstrækning havde overrasket positivt til den mundtlige prøve og præsteret en højere grad af målopfyldelse end lærerne havde forventet på baggrund af den daglige undervisningssituation.

3.1.3 Mål på htx

Læreplanen for engelsk B på htx indeholder 11 mål. Vejledningen grupperer ikke på samme måde som hf-læreplanen målene, men de omhandler ligesom på hf sprogfærdighed, analyse og perspektivering i forhold til historiske, samfundsmæssige og kulturelle forhold. Hertil kommer mål der direkte handler om anvendelse af it og samspillet med andre fag. Generelt adskiller målene på htx sig fra målene på hf ved i meget høj grad at handle om det tekniske og teknologiske. 96 % af htx-lærerne svarer da også at den tekniske profil i nogen grad (59 %) eller høj grad (37 %) kommer til udtryk i engelsk B, mens 62 % af hf-lærerne tilsvarende mener at den praksis- og anvendelsesorienterede profil kommer til udtryk i høj grad (7 %) eller nogen grad (55 %).

Figur 2 viser htx-lærernes svar på spørgsmålet "Hvor let eller hvor svært vurderer du at det er i undervisningen at dække de faglige mål som fremgår af den nye læreplan i engelsk B?"

Figur 2
Htx-lærernes vurdering af om de faglige mål er lette eller svære at dække (N = 52-53)

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

To mål skiller sig ud ved at mere end halvdelen af lærerne vurderer dem som svære eller overvejende svære at dække. Det drejer sig om at anvende et alment og fagligt ordforråd i forbindelse med beherskelse af grammatikkens hovedregler, herunder syntaktiske grundstrukturer (51 %) og at anvende en grundviden om det engelske sprogs opbygning og grammatik til sprogiagttagelse, tekstforståelse og formidling (56 %).

Fokusgruppeinterviewene bekræftede at skriftligheden er den største udfordring for engelsk B efter reformen, og at de grammatiske mål knyttes meget tæt til den skriftlige dimension. Fokusgruppedeltagerne betragtede det primært som en positiv udfordring, jf. afsnit 5.2.1. Samtidig pegede fokusgruppeinterviewene på at vanskelighederne i høj grad er knyttet til den sprogbeskrivende del af målsætningerne. Deltagerne vurderede at det er passende for htx-elever hvis de kan anvende grammatikkens hovedregler i praksis på både B- og A-niveau.

Overordnet giver figuren dog et positivt billede. Langt de fleste mål synes lette eller overvejende lette at dække i undervisningen. Under fokusgruppeinterviewene blev forholdet bl.a. begrundet med at målene opfattes som meget brede. Fokusgruppedeltagerne opfatter på den ene side bredden som en fordel fordi den giver frihed. En deltager formulerede det således: "Målbeskrivelserne og de faglige mål synes jeg er alle tiders fordi vi kan hvad vi vil – næsten." På den anden side ytrede deltagerne i den sammenhæng bekymring for "den nationale standard". På spørgeskemaets spørgsmål "Hvor klar eller uklar vurderer du at læreplanen er i forhold til at specificere hvad eleverne skal kunne for at indfri de faglige mål?" svarer 41 % af htx-lærerne "Uklar" (9 %) eller "Overvejende uklar" (32 %). For hf er det tilsvarende tal 35 %. Et af de forhold der gør målene uklare, og som kommenteres i spørgeskemaundersøgelsen, er at de er meget sammensatte og hver især indeholder flere forskellige elementer. Derfor er det meget svært at vurdere om de enkelte mål opfyldes.

3.1.4 Censorerne vurderinger af målopfyldelse på htx

Censorerne vurderinger bekræfter lærernes opfattelse. Eleverne har generelt vist en udmærket målopfyldelse til eksamen, og også ifølge censorerne er de to mål der indeholder grammatik og sprogforståelse, sværest at opfylde. Censorerne bekræfter at disse mål knyttes tæt sammen med skriftlighed. Således er der hhv. 14 % og 21 % af de mundtlige censorer (2-3 personer) der svarer at disse mål ikke kan vurderes på baggrund af den mundtlige prøve. Blandt dem der kan vurdere det på baggrund af den mundtlige prøve, vurderer kun 18 % og 25 % at eksaminanderne slet ikke eller kun i mindre grad opfylder målet, mens det gælder for 40 % og 50 % af de skriftlige censorer, ligesom lidt over halvdelen af lærerne vurderede at det var svært at dække disse mål i undervisningssituationen.

30 % af de skriftlige censorer vurderer at eksaminanderne slet ikke eller kun i mindre grad levede op til målet om at resumere og formulere tekster med alment teknologisk indhold. Dette er bemærkelsesværdigt fordi kun 9 % af lærerne fandt det overvejende svært at dække målet om at oversætte enkle tekster fra dansk til engelsk og fra engelsk til dansk og resumere og formulere tekster med alment teknologisk indhold i undervisningen. De forskellige opfattelser kan tyde på at problemet især ligger i den frie formulering, mens censorerne ikke har kunnet tage stilling til oversættelsesaspektet da det ikke indgår i den skriftlige prøve.

Dels understreger dette forhold problematikken om de meget sammensatte og komplekse mål der gør det svært at vurdere målopfyldelsen, jf. afsnit 3.1.3, dels peger det på et problem i forhold til at have klare mål der ikke testes til hverken mundtlig eller skriftlig eksamen. Oversættelse begge veje på htx er et godt eksempel. Noget tilsvarende gør sig gældende i forhold til det overfaglige mål om fagligt samspil, ligesom det gælder målet for hf om anvendelse af hensigtsmæssige læringsstrategier.

3.2 Indhold

Mens målene behandlet ovenfor er slutmål, beskriver "kernestof" og "supplerende stof" det indhold i undervisningen som skal sætte eleverne/kursisterne i stand til (i et eller andet omfang) at opfylde målene. Læreplanens skelnen mellem kernestof og supplerende stof er ny. Beskrivelsen af kernestof og supplerende stof er mindre udførlig end den tidligere indholdsbeskrivelse, og helt konkret indeholder den ingen krav om sidetal fordelt på forskellige emner.

Ifølge fokusgruppeinterviewene var der stor enighed om at det bortfaldne krav om sidetal er en fordel ved reformen. Ikke desto mindre mener 41 % af både htx-lærerne og hf-lærerne i spørgeskemaundersøgelsen at den nye læreplan for engelsk B har givet mindre frihed i forhold til at tilrettelægge indholdet af undervisningen sammenlignet med den gamle ordning. Af tabel 1 fremgår svarene fordelt på uddannelsesstype og anciennitet.

Tabel 1**Lærernes vurdering af om den nye læreplan har givet større eller mindre frihed sammenlignet med den gamle ordning – fordelt på uddannelsestype og anciennitet**

		Den har givet større frihed	Den har givet mindre frihed	Den har givet uændret frihed	I alt
Htx-lærere	0-14 års anciennitet (N = 35)	46 %	37 %	17 %	100 %
	15+ års anciennitet (N = 9)	44 %	44 %	11 %	100 %
	Htx-lærere i alt (N = 44)	46 %	39 %	16 %	100 %
Hf-lærere	0-14 års anciennitet (N = 60)	33 %	30 %	37 %	100 %
	15+ års anciennitet (N = 109)	23 %	47 %	30 %	100 %
	Hf-lærere i alt (N = 170)	27 %	41 %	32 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Tabellen viser at det især er de mest erfarne lærere på hf (med mere end 15 års anciennitet) der oplever at deres frihed er blevet begrænset med reformen. Af fokusgruppeinterviewene fremgår forskellige faktorer som væsentlige i forhold til oplevelsen af begrænset frihed:

- Kravet om tematisering
- Kravet om fagligt samspil
- Krav til rammerne (evaluering, dokumentation, studieplan, undervisningsbeskrivelse m.m.)
- Oplevelsen af generelt flere og større krav til undervisningen.

De første tre punkter behandles i kapitel 4. Det sidste punkt fremgik især af fokusgruppeinterviewene med htx-lærere. Mens lærerne på hf generelt mener at målene er alt for ambitiøse, jf. afsnit 3.1.1, var den gennemgående holdning blandt fokusgruppedeltagerne at der ikke er problemer med at nå at behandle kernestoffet. Htx-lærerne oplevede derimod at kernestoffet er meget omfattende, og konkret gav flere udtryk for at de ikke længere kunne nå de større litterære genrer, typisk romanen, selvom kernestoffet omfatter "væsentlige engelsksprogede tekster inden for de litterære hovedgenrer", og selvom vejledningen lægger op til en opgradering af litteraturen.

Opfattelsen af tidspres skyldes dels at der bruges mere tid på arbejdet med skriftlighed, jf. afsnit 4.1.1, dels at der er krav om samspil med andre fag. Men det skyldes også læreplanens logik og terminologi. Sammenhængen mellem de komplekse mål og de relativt præcise angivelser af kernestof er ikke tydelig for lærerne. Dette kompliceres yderligere af at vurderingskriterierne anvender andre begreber end målbeskrivelserne.

Fokusgruppeinterviewene peger på at den forskelligartede terminologi og vægtning i læreplanens afsnit betyder at læreplanens forskellige dele (mål, kernestof og vurderingskriterier) let opfattes som krav der lægges oven på hinanden i stedet for at opfatte beskrivelsen af kernestoffet som middel til at nå og vurderingskriterierne som middel til at vurdere målene. I forlængelse heraf gav flere lærere udtryk for at det er helt umuligt at nå det supplerende stof. "Det er svært at få dem (eleverne/kursisterne, red.) til at læse 15-25 % ekstra", som én lærer udtrykte det, mens andre lærere pegede på at kravet om supplerende stof er "copy-paste" fra andre fags læreplaner og irrelevant for engelsk. I den sammenhæng vurderer to tredjedele af de mundtlige htx-censorer at undervisningsbeskrivelsen for det hold de censurerede, slet ikke eller i mindre grad gav tilstrækkelig information om forholdet mellem kernestof og supplerende stof. Blandt hf-censorerne deler en tredjedel den opfattelse.

På begge uddannelser gælder det at undervisningsvejledningen uddyber forholdet mellem kernestof og supplerende stof, men ifølge spørgeskemaundersøgelsen anvender en fjerdedel af lærerne på både hf og htx slet ikke eller kun i ringe grad vejledningens kommentarer vedrørende mål og fagligt indhold. 30 % anvender dem i høj grad, mens flest svarer "I nogen grad". Endnu færre anvender kommentarerne i undervisningsvejledningen vedrørende den didaktiske tilrettelæggelse af faget; hhv. 36 % på hf og 40 % på htx svarer "Slet ikke" eller "I ringe grad", og det samme gælder for hhv. 72 % og 74 % af lærerne i forhold til de paradigmatiskke eksempler i undervisningsvejledningen. Lærere på begge uddannelser begrundede under fokusgruppeinter-

viewene disse tal med at vejledningen er alt for omfattende og "højtravende", hvorfor de kun i begrænset omfang har læst den og i endnu ringere omfang bruger den i dagligdagen.

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen anvendes fagets hjemmeside på EMU'en i lige så begrænset omfang som undervisningsvejledningen i tilrettelæggelsen af undervisningen. Kun 29 % af lærerne på hf og 25 % af lærerne på htx anvender i nogen eller høj grad denne hjemmeside. De kilder der angives som de væsentligste i tilrettelæggelsen af undervisningen, er internettet generelt, samarbejdet med kolleger og ikke mindst den uformelle snak med kolleger.

3.3 Vurderinger og anbefalinger

De overordnede intentioner i de nye læreplaner rummer mange fællestræk mellem htx og hf. Læreplanerne lægger vægt på målstyring og kompetencer, og der er på forskellig vis tale om en opgradering af især det skriftlige niveau. Generelt har lærerne taget godt imod nyskabelserne der ikke opfattes som overvældende store, og især opgraderingen af skriftlighed afspejles allerede i undervisningen.

Lærerne er meget tilfredse med at pensumkravet er væk, men samtidig oplever en stor del af lærerne at den nye læreplan har givet dem mindre frihed. Det står endnu ikke helt klart hvordan man styrer efter mål og kompetencer i hverdagen, hvilken status målene har, hvordan de forholder sig til indholdsbeskrivelsen i læreplanerne, og hvordan indholdssiden i sig selv skal forstås. Især synes der på begge uddannelser at herske usikkerhed om hvilken status det supplerende stof har, hvordan det indgår i eksamen, og hvordan det udnyttes bedst muligt. Nødvendigheden af at skelne mellem kernestof og supplerende stof synes ikke så udtalt i forhold til engelsk. Ikke desto mindre rummer begrebet supplerende stof nogle frihedsgrader for engelsklærerne og nogle muligheder for at perspektivere i forhold til eller indgå i samarbejde med andre fag som endnu ikke udnyttes fuldt ud.

Muligheden for at arbejde målstyret i hverdagen ville formentlig kunne øges hvis målene fremstod mindre komplekse. Komplexitetsgraden får i sig selv målene til at fremstå ambitiøse og svære at nå, hvilket skaber usikkerhed blandt lærerne. Der er naturligt at der i starten er usikkerhed om reformens nye krav og styreledskaber, og at lærerne skal have tid til at finde en ny fælles forståelse. Forskellen mellem lærernes opfattelse af målene på hf og de meget positive erfaringer fra mundtlig eksamen peger på at processen går i den rigtige retning.

I en vurdering af læreplanens ambitionsniveau er det samtidig vigtigt at være opmærksom på at målbeskrivelserne i læreplanerne er de ideelle slutmål. Der er altså ikke tale om mål der skal opfyldes for at bestå faget, men om mål der skal opfyldes for at få en topkarakter. Men selv når det er sagt, opleves der fortsat en stor diskrepans mellem læreplanens ambitionsniveau og kursisters indgangsniveau på især toårigt hf. Diskrepansen fremstår størst i forhold til de skriftlige mål der ligger meget langt fra mange kursisters indgangsniveau og derfor er svære at opfylde i eksamenssituationen. Dette er i et vist omfang en generel hf-problematik, men det er ekspertgruppens vurdering at problematikken slår særligt tydeligt igennem i forhold til engelsk. For kursister der har et dårligt (skriftligt) modersmål, er det meget svært at tilegne sig et nyt (skriftligt) fremmedsprog.

Det er imidlertid vigtigt for studiekompetencen at enhver gymnasial uddannelse indeholder engelsk på mindst B-niveau, og at dette niveau indeholder en skriftlig dimension der testes til eksamen. Det skriftlige ambitionsniveau bør derfor fastholdes på begge uddannelser, men ud fra et engelskfagligt perspektiv er der på hf behov for systematisk anvendelse af screeninger ved uddannelsens begyndelse og for at der følges op på disse screeninger med konkrete tiltag. Af kapitel 4 fremgår det at engelsklærerne enkeltvis gennemfører screeninger ved undervisningens begyndelse, men ekspertgruppen efterlyser en opfølgning på skoleniveau.

På htx fremstår forholdet mellem den praktiske sprogbeherskelse og den teoretiske sprogbeskrivelse som det største problem. Sprogbeskrivelsen er svær og tidskrævende. Arbejdet med dette aspekt kan derfor være så omfattende at det er svært at nå de andre mål og indholdselementer i læreplanen. For sprogbeskrivelse gælder det ligesom for oversættelse at der er behov for at gen-

tænke disciplinerne i forhold til mål og indhold. Ekspertgruppen vurderer at begge discipliner er væsentlige midler til sprogindlæring, men ikke nødvendigvis bør være mål på B-niveau.

Ekspertgruppen anbefaler

- at læreplanens ambitionsniveau fastholdes, herunder niveauet i fagets skriftlige dimension. Det kræver imidlertid at især skoler med hf systematiserer anvendelsen af screeninger og følger op på screeningerne, fx i form af intensiveret uddannelsesvejledning, undervisningsdifferentiering eller lignende.
 - at Undervisningsministeriet gennemgår læreplanerne på begge uddannelser med henblik på at tydeliggøre mål, indhold og vurderingskriterier samt sammenhængen mellem de tre størrelser. Gennemgangen bør have fokus på målenes kompleksitetsgrad og indeholde overvejelser om det hensigtsmæssige i mål der ikke prøves ved (en eventuel) eksamen. Desuden er der behov for at definere det supplerende stofs status.
 - at lærerne på begge uddannelser sætter fokus på mulighederne for at inddrage og udnytte det supplerende stof. For htx gælder at det supplerende stof med fordel kan anvendes i samspil med andre fag. For hf gælder at man med det supplerende stof kan sætte fokus på de nye krav til historisk, samfundsmæssig og kulturel perspektivering som opleves som svære at nå, og som er væsentlige i forhold til den nye eksamensform.
-

4 Undervisningen

I forbindelse med den overordnede intention om at styrke uddannelsernes studieforberevende sigte er der med reformen lagt vægt på nye arbejdsformer og evalueringsformer. Det gælder især de skriftlige arbejdsformer som det fremgår i forbindelse med beskrivelsen og vurderingen af uddannelsernes mål i kapitel 3. Centralt står også samspillet med andre fag.

I dette kapitel sættes der fokus på disse nye arbejdsformer og evalueringsformer. Fokus flyttes således fra målene til processen. Hvordan arbejder lærerne hen imod de opstillede mål i praksis? Dette arbejde finder naturligvis sted inden for nogle rammer som fastsættes dels af læreplanen, dels af skolen. I det kvalitative dokumentationsmateriale fylder disse rammer en del. Det drejer sig især om problematikken om "løft" fra C- til B-niveau på hf-enkeltfag og om de problemer dette gav i forhold til at samlæse kursister fra mange forskellige C-niveau-hold. Siden dokumentationsindsamlingen er problemet imidlertid afhjulpet ved at eksamensspørgsmålene ikke længere skal dække alle læste emner i det samlede forløb fra 0- til B-niveau. Problemet behandles derfor ikke yderligere i dette kapitel som i stedet omhandler selve undervisningen.

4.1 Arbejdsformer

Læreplanerne lægger op til en bred variation af arbejdsformer, og læreplanen for hf fordrer desuden en progression i arbejdsformer således at lærerstyrede arbejdsformer gradvis afløses af mere elevstyrede arbejdsformer. Under fokusgruppeinterviewene var der lærere, især fra htx, der påpegede at progression i arbejdsformer var yderst svært at inddrage i planlægningen når de mange øvrige krav også skal tilgodeses, jf. afsnit 3.2. I forbindelse med studieområdet på htx hvor engelsk B indgår, er 62 % imidlertid enige eller overvejende enige i at der er sket en progression i det tværfaglige samspil i retning af stadig større elevansvar. Herudover afdækker spørgeskemaundersøgelsen ikke progressionen i arbejdsformer, men tabel 2 viser at stort set alle de arbejdsformer som nævnes i de respektive vejledninger, nu anvendes i højere grad end tidligere.

Tabel 2
Omfanget af forskellige arbejdsformer sammenlignet med tidligere (N blandt hf-lærere = 166-170; N blandt htx-lærere = 43)

Har du som følge af reformen ændret arbejdsformer i engelsk B mht.:	Hf-lærere			Htx-lærere		
	Ja, fylder mere	Ja, fylder mindre	I alt	Ja, fylder mere	Ja, fylder mindre	I alt
– arbejdet med skriftlighed som støtte for tekst- og emnearbejde	44 %	11 %	55 %	51 %	7 %	58 %
– arbejdet med skriftlighed som støtte for sprogindlæringen	41 %	10 %	51 %	58 %	5 %	63 %
– arbejdet med skriftlighed som selvstændig disciplin	31 %	21 %	52 %	65 %	5 %	70 %
– arbejdsformer med fokus på skriveprocessen	27 %	12 %	39 %	23 %	9 %	31 %
– arbejdsformer med fokus på skriftlige produkter	37 %	15 %	52 %	49 %	7 %	56 %
– deduktive arbejdsformer	11 %	9 %	20 %	12 %	7 %	19 %
– induktive arbejdsformer	17 %	8 %	25 %	21 %	2 %	23 %

Fortsættes næste side ...

... fortsat fra forrige side

Har du som følge af reformen ændret arbejdsformer i engelsk B mht.:	Hf-lærere			Htx-lærere		
	Ja, fylder mere	Ja, fylder mindre	I alt	Ja, fylder mere	Ja, fylder mindre	I alt
– kursisters/elevernes individuelle arbejde	29 %	18 %	47 %	61 %	2 %	63 %
– gruppearbejde	36 %	5 %	41 %	28 %	2 %	30 %
– inddragelse af it som værktøj til informationsøgning i forhold til engelsk	57 %	1 %	58 %	46 %	0 %	46 %
– anvendelse af it-baserede sprogindlæringsprogrammer	15 %	5 %	20 %	9 %	5 %	14 %
– anvendelse af it-baserede præsentationsprogrammer, fx PowerPoint	-	-	-	70 %	0 %	70 %
– audiovisuelle undervisningsmidler (film, tv, optagelser)	9 %	2 %	11 %	14 %	7 %	21 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Kolonnerne med "I alt" viser den andel der har svaret at omfanget af arbejdsformen fylder enten mere eller mindre. Differencen i forhold til 100 % udgøres af de lærere der har svaret "Nej, fylder det samme".

It skal ifølge læreplanerne indgå i forhold til både informationsøgning og sprogfærdighed. I tabel 2 ses dette tydeligst ved anvendelse af it som redskab til informationsøgning som hos 57 % af hf-lærerne og 46 % af htx-lærerne fylder mere end tidligere. Yderligere analyse viser at det blandt hf-lærerne især gælder lærere med primær undervisning på hf-enkeltfag. Her svarer 72 % at det fylder mere, mod 43 % af lærerne på toårigt hf. Tilsvarende forskelle optræder ikke i forhold til de øvrige kategorier. I forhold til htx gælder at it-baserede præsentationsprogrammer som fx PowerPoint anvendes markant mere end tidligere, hvilket formentlig hænger sammen med vurderingskriterierne til mundtlig eksamen, jf. afsnit 5.1.2. Tabellen viser i øvrigt at der kun er sket små ændringer i forholdet mellem induktive og deduktive arbejdsformer, mens elevernes individuelle arbejde fylder markant mere på htx end tidligere.

4.1.1 Skriftlighed¹

Mange af de arbejdsformer der er nævnt i tabel 2, handler om skriftlighed, og på begge uddannelser fylder disse arbejdsformer gennemgående mere efter reformen. Tydeligst fremstår det i forbindelse med arbejdet med skriftlighed som selvstændig disciplin (65 %) og arbejdsformer med fokus på skriftlige produkter (49 %) på htx. Begge tal kan sættes i forbindelse med genindførelsen af den skriftlige eksamen. Ifølge deltagerne i fokusgruppeinterviewene betyder den skriftlige eksamen at der kommer større fokus på skriftlighed i undervisningen selvom skriftlighed også tidligere var formuleret som en selvstændig dimension.

Fælles for begge uddannelser er at den grammatiske prøve uden hjælpemidler til eksamen, jf. afsnit 5.2, har sat fokus på grammatikundervisningen i forbindelse med skriftlighed. Nogle af deltagerne gav udtryk for at de underviser mere i grammatik efter reformen, andre at de underviser lidt anderledes pga. grammatikprøven til den skriftlige eksamen, og endelig mener nogle at undervisningen i grammatik er uændret, men at det nu er lettere at begrunde undervisningen over for eleverne. Lærerne har meget blandede erfaringer i forhold til om eleverne bryder sig om de konkrete grammatikopgaver.

Sammenlignet med det øgede omfang af arbejdsformer med fokus på skriftlige produkter, der også er markant på hf, om end i mindre grad end på htx, er det bemærkelsesværdigt at arbejdsformer med fokus på skriveprocessen kun i begrænset omfang fylder mere efter reformen. I både læreplaner og vejledninger fremhæves nemlig det dobbelte formål med det skriftlige arbejde. De to øverste rækker i tabellen tyder dog på at skriftlighed i højere grad er blevet integreret i undervisningen idet der på begge uddannelser er kommet væsentligt større fokus på arbejdsformer hvor skriftlighed støtter tekst- og emnearbejdet og sprogindlæringen. Nærmere analyse viser at det på hf især er de mest erfarne lærere der svarer at skriftlige arbejdsformer som støtte for

¹ Afsnittet er ændret i forhold til den trykte udgave af rapporten.

sprogindlæringen fylder mere end tidligere. Det gælder således halvdelen af lærerne med mere end 15 års anciennitet, men kun en fjerdedel af lærerne med mindre end 15 års anciennitet.

Mange lærere oplever at det er svært at nå at forberede eleverne til den skriftlige eksamen, og under fokusgruppeinterviewene udtrykte htx-lærerne i varierende grad undren og frustration over at man har genindført skriftlig eksamen når lærerne samtidig oplevede at tiden til skriftligt arbejde er blevet reduceret. Hf-lærere deler oplevelsen af at der er større krav, men mindre tid til det skriftlige arbejde. Fokusgruppedeltagerne fortalte at de bruger meget uddannelsestid, altså tid på klassen, på at gennemgå og rette skriftligt arbejde. Det er positivt for elevernes læring, men tager også tid fra den mundtlige dimension af faget, oplever nogle lærere.

I modsætning til tidligere er det er nu op til den enkelte lærer eller skole at udmønte bekendtgørelsens krav til skriftligt arbejde i et antal opgaver af forskellig art. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 52 % af hf-lærerne og 74 % af htx-lærerne at der på skolen eller centret er en fælles beslutning om udmøntningen af kursist-/elevtid (fx antallet af opgaver). 28 % af hf-lærerne og 9 % af htx-lærerne svarer at der er en fælles beslutning blandt engelsklærerne, mens 20 % af hf-lærerne og 17 % af htx-lærerne svarer "Nej" på spørgsmålet.

Hertil kommer at rettetiden, der før var centralt fastlagt, nu aftales lokalt, og fokusgruppeinterviewene tyder på at der er store lokale forskelle. Således skyldes de forskellige oplevelser af i hvilken grad tiden til det skriftlige arbejde er reduceret, formentlig ikke kun bekendtgørelsernes fastlæggelse af elevtid.

4.1.2 Tematisering

På både hf og htx skal undervisningen organiseres i emner. På htx er der krav om 6-8 emner, mens undervisningen på hf *fortrinsvis* skal organiseres i emner – mindst 6. Det at skulle arbejde med emner i det omfang er nyt på hf, men ikke på htx. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 55 % af hf-lærerne og 44 % af htx-lærerne at alt stof har været tilrettelagt i emner, mens resten, hhv. 45 % og 56 %, svarer at størstedelen af stoffet har været tilrettelagt i emner. Tabel 3 viser yderligere data fra spørgeskemaundersøgelsen hvor der spørges til lærernes vurdering af to udsagn vedrørende tematisering.

Tabel 3
Lærernes vurdering af forhold vedrørende tematisering af undervisningen (N blandt hf-lærere = 192-195; N blandt htx-lærere = 54)

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?		Enig	Overvejende enig	Overvejende uenig	Uenig	I alt
Organiseringen af stoffet i emner skaber en større sammenhæng i faget	Htx-lærere	54 %	37 %	9 %	0 %	100 %
	Hf-lærere	43 %	47 %	9 %	1 %	100 %
Organiseringen af stoffet i emner understøtter kursisternes/elevernes evne til at perspektivere	Htx-lærere	61 %	35 %	4 %	0 %	100 %
	Hf-lærere	51 %	42 %	7 %	1 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Tabellen viser at lærerne generelt har gode erfaringer med tematisering af stoffet, om end htx-lærerne svarer lidt mere positivt end hf-lærerne for hvem kravene er nye. Yderligere analyse viser at der blandt hf-lærerne er forskellige vurderinger afhængig af anciennitet idet de mest erfarne lærere er mindre positive end deres kolleger med lavere anciennitet. Blandt lærere med mindre end 15 års anciennitet er næsten alle (hhv. 97 % og 98 %) enige eller overvejende enige i udsagnene, mens det kun gælder 87 % og 88 % af lærerne med mere end 15 års anciennitet. Ligeledes er hhv. 58 % og 62 % af lærerne med mindre end 15 års anciennitet helt enige i udsagnene, mens det kun gælder 34 % og 44 % af de mest erfarne lærere.

Mens svarene på udsagnene er overvejende positive, fremkom der under fokusgruppeinterviewene med hf-lærere argumenter imod tematiseringen. For det første blev der argumenteret for at det kan være svært at finde tekster af passende kvalitet og kvantitet der passer ind i et emne, og

for det andet oplevede fokusgruppemedtagerne at det kan være svært at forholde sig impulsivt til et aktuelt tema hvis det ikke umiddelbart passer ind i et allerede planlagt emne. Derfor kan tematiseringskravet virke begrænsende på friheden.

4.2 Fagligt samspil

Et centralt mål med reformen var at skabe større samspil mellem fagene. Konkret udmøntes det i særlige faggrupper på hf (den naturvidenskabelige faggruppe og KS) og i særlige forløb på de treårige gymnasiale uddannelser. På htx drejer det sig om studieområdet del 1 og 2. Desuden indeholder de enkelte læreplaner krav om at faget skal deltage i samspil med andre fag i et givet omfang. For engelsk B på htx er det defineret at 25 % af undervisningen skal anvendes til fagligt samspil. På hf er engelsk B ifølge læreplanen omfattet af "det generelle krav om samspil mellem fagene". Dette krav fremgår af formålsparagraffen for toårigt hf. Desuden tilføjer læreplanen at det faglige samspil på hf-enkeltfag tilgodeses i det omfang tilrettelæggelsen muliggør det.

De to uddannelser har altså meget forskellige rammer for fagligt samspil. Dette viser sig også i praksis og afspejles i tabel 4 hvor lærerne har svaret på i hvilken grad engelsk B har indgået i samspil med andre fag.

Tabel 4
I hvilken grad har engelsk B indgået i samspil med andre fag?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Lærere på htx (N = 53)	9 %	68 %	21 %	2 %	100 %
Lærere på toårigt hf (N = 89)	0 %	32 %	54 %	15 %	100 %
Lærere på hf-enkeltfag (N = 197)	1 %	8 %	23 %	69 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

4.2.1 Særligt for hf

Af tabel 4 fremgår det tydeligt at omfanget af fagligt samspil på hf-enkeltfag er meget begrænset. 69 % af lærerne svarer at engelsk B "Slet ikke" har indgået i samspil med andre fag, og yderligere 23 % svarer "I mindre grad". Svarene hænger naturligvis sammen med hf-enkeltfags identitet. Blandt fokusgruppemedtagerne var der dog lærere der underviste på kurser hvor enkeltfag var samlet i fagpakker rettet mod specifikke uddannelser, fx uddannelsen til sygeplejerske, og som fortalte om gode muligheder for og erfaringer med fagligt samspil. Spørgeskemaundersøgelsen viser også at 19 % af de hf-lærere der primært har undervist på hf-enkeltfag, samarbejder mere med andre fag nu end før reformen, mens kun 4 % samarbejder mindre sammenlignet med tidligere.

Sammenlignet med htx fremstår det faglige samspil på toårigt hf også som begrænset. Det skyldes naturligvis de forskellige krav til og rammer for fagligt samspil. Men lærerne begrundes især forholdet med dannelsen af KS. Typiske samarbejdspartnere har for engelsk altid været dansk, historie og samfundsfag, men med oprettelsen af KS har historie og samfundsfag nok at se til med at samarbejde med religion og hinanden, og engelsklærerne oplever ikke at KS har overskud til yderligere samarbejde med engelsk. Spørgeskemaundersøgelsen viser også at 13 % af lærerne på toårigt hf samarbejder mindre med andre fag efter reformen, men samtidig samarbejder 34 % mere nu end tidligere, og det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen at KS stadigvæk er den væsentligste og nærmest eneste samarbejdspartner ud over dansk.

4.2.2 Særligt for htx

Dansk er også den væsentligste samarbejdspartner for engelsk B på htx, men i modsætning til hf nævner lærerne herudover en række væsentlige samarbejdspartnere. Det gælder stort set alle de fag der indgår i studieområdet, og som engelsk derfor er forpligtet til at samarbejde med. Spørgeskemaundersøgelsen peger i den forbindelse på at engelsklærerne overordnet er tilfredse med at indgå i studieområdet idet størstedelen erklærer sig uenige eller overvejende uenige i påstandene "Engelskfagets bidrag til studieområdet i grundforløbet er for stort i forhold til det faglige udbytte" (60 %) og "Engelskfagets bidrag til studieområdet i studieretningsforløbet er for stort i forhold til det faglige udbytte" (56 %). De angivne procenttal betyder dog at en stor del af lærerne (hhv. 40 % og 44 %) er enige eller overvejende enige i påstandene.

Fokusgruppeinterviewene underbygger at billedet er blandet. Nogle deltagere mente at kravet om samspil med andre fag er problematisk og ikke adskiller sig synderligt fra det samspil der altid har præget htx. Bl.a. blev det fremført at kravet om supplerende stof sagtens kunne udmøntes i tværfaglige projekter. Andre oplevede kravet om fagligt samspil som begrænsende for friheden i tilrettelæggelsen af undervisningen, jf. afsnit 3.2. Det blev desuden fremhævet som en ulempe at eleverne ofte oplever fagligt samspil som gentagelser af samme stof i flere fag. Det kan hænge sammen med at det faglige samspil i mange tilfælde gennemføres som parallelforløb i to eller flere fag.

60 % af htx-lærerne erklærer sig enige eller overvejende enige i at der er sket en progression i det tværfaglige samspil i retning af stadig større faglig integration. Ifølge spørgeskemaundersøgelsen kunne en væsentlig barriere i forhold til mere integrerende samarbejdsformer være at lærerne mangler kendskab til fagligheden i de andre fag. Det erklærer 57 % af lærerne sig enige eller overvejende enige i. De forskellige opfattelser som både spørgeskemaundersøgelse og fokusgruppeinterview afspejler, kan naturligvis skyldes personlige holdninger, men kan også meget vel skyldes de store forskelle på omfang og indhold af fagligt samspil på skolerne. Endelig kan de forskellige opfattelser være udtryk for usikkerhed blandt lærerne.

Også i vejledningen for engelsk er der usikkerhed. Vejledningen beskriver at engelsk B sammen med samfundsfag og eventuelt andre sprogfag skal dække 10-15 % af de 270 timer som studieområdet udgør i grundforløbet. I vejledningen for studieområdet nævnes engelsk derimod som et særfag der sammen med dansk skal samarbejde med studieområdet, herunder andre fremmedsprog, men som altså ikke er en del af studieområdet i grundforløbet.

Et andet aspekt af samarbejde inden for og på tværs af fag som spørgeskemaundersøgelsen berører, drejer sig om synopsen. Under fokusgruppeinterviewene gav flere lærere udtryk for det problematiske i at skulle undervise i at udarbejde synopsis når man ikke selv er sikker på disciplinen, og i den sammenhæng er det problematisk at der er så mange forskellige definitioner af synopsis, og at disse definitioner er delvist knyttet til fag. Spørgeskemaundersøgelsen viser i den sammenhæng at kun 6 % af engelsklærerne svarer "Ja" til at der på skolen er en fælles beslutning om formen på synopsis. 47 % svarer at der er en fælles beslutning blandt engelsklærerne, mens andre 47 % svarer "Nej" til at der er en fælles beslutning.

4.2.3 Engelsk som redskabsfag

I fokusgruppeinterviewene blev det fra flere deltagere påpeget at engelsk i samspil med andre fag ofte bliver reduceret til et redskabsfag. I spørgeskemaundersøgelsen erklærer 40 % af hf-lærerne og 51 % af htx-lærerne sig enige eller overvejende enige i denne påstand. Af fokusgruppeinterviewene fremgik det at det især på htx skyldes en oplevelse af at flere af profilmagtlærerne på htx oplever en ret til at få deres kernefaglighed dækket i alle tværfaglige forløb. Derfor kan det som engelsklærer være svært at indgå ligeværdigt i tværfaglige forløb, og følgelig bliver det svært at få kernestoffet i engelsk dækket når engelsk i 25 % af tiden skal indgå som "hjælpfag" i samspil med andre fag.

På begge uddannelser er der en oplevelse af at engelsk fra central side stigmatiseres som redskabsfag fordi det kræves at et engelsk resume indgår i studieretningsprojektet på htx og den større skriftlige opgave på hf. Det er imidlertid uklart hvilken rolle dette resume spiller, og da det er forskelligt om eleverne/kursisterne overhovedet har engelsk på det tidspunkt hvor de skal skrive resuméet, er det forskelligt om resuméet kan indgå i engelskundervisningen. 37 % af hf-lærerne er enige eller overvejende enige i at de underviser eleverne i at skrive resuméer til større opgaver i andre fag, mens 63 % er uenige eller overvejende uenige.

4.3 Evalueringsformer

I begge bekendtgørelser fremgår det at elevens standpunkt skal evalueres løbende. Ud over evalueringen i forbindelse med skriftlige afleveringer fastslås det at der skal gennemføres en indledende screening ved undervisningens begyndelse og test løbende. I htx-læreplanen præciseres det at hvert enkelt emne skal afsluttes med en test. På hf skal der desuden foretages selvevaluerende test. På begge uddannelser understreges det at eleven/kursisten skal have redskaber til at

vurdere sit eget niveau og sin egen progression. I htx-læreplanen understreges det desuden at grundlaget for evalueringen er de faglige mål.

Evalueringen peger på at kravene i læreplanen i høj grad er slået igennem i praksis. Således gennemfører 9 ud af 10 lærere på begge uddannelser screeninger ved undervisningens begyndelse, og hhv. 78 % og 89 % af lærerne på hf og htx gennemfører skriftlige prøver og test løbende.

Tabel 5 viser den samlede udbredelse af forskellige evalueringsformer.

Tabel 5

Anvendelse af evalueringsredskaber i forbindelse med den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen (N blandt hf-lærere = 185-197; N blandt htx-lærere = 50-53)

Hvilke evalueringsredskaber har du benyttet?	Hf-lærere			Htx-lærere		
	I høj eller nogen grad	I mindre grad eller slet ikke	I alt	I høj eller nogen grad	I mindre grad eller slet ikke	I alt
Screening ved undervisningens begyndelse	89 %	11 %	100 %	91 %	9 %	100 %
Skriftlige prøver og test løbende	78 %	22 %	100 %	89 %	11 %	100 %
Mundtlige prøver	34 %	66 %	100 %	46 %	54 %	100 %
Samtaler	86 %	14 %	100 %	79 %	21 %	100 %
Portfolio	11 %	89 %	100 %	33 %	67 %	100 %
Logbog	6 %	94 %	100 %	10 %	90 %	100 %
It-baserede testværktøjer	-	-	-	34 %	66 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Ser man nærmere på den lille andel af lærerne der ikke gennemfører screeninger ved undervisningens begyndelse, viser materialet at størstedelen af hf-lærerne underviser på VUC, langt færre på toårigt hf på gymnasieskoler. Desuden gælder at samtlige htx-lærere der ikke gennemfører screeninger ved undervisningens begyndelse, samtidig har svaret at der ikke på skolen eller blandt engelsklærerne er en fælles beslutning om hvilke evalueringsredskaber der skal anvendes hvornår. De samme gælder størstedelen af de hf-lærere der ikke gennemfører screeninger ved undervisningens begyndelse. Samlet set har halvdelen af alle lærerne på både hf (53 %) og htx (48 %) svaret at der hverken blandt engelsklærerne eller på skoleniveau er en fælles beslutning om hvilke evalueringsformer der skal anvendes hvornår. En beslutning på skoleniveau er altså ingen forudsætning for at lærerne opfylder læreplanens krav om at gennemføre screeninger, men den kan tilsyneladende hjælpe i forhold til den lille del af lærerne der ikke umiddelbart gør det.

Spørgeskemaundersøgelsen afdækker ikke hvordan der følges op på screeningerne, og det var heller ikke et væsentligt punkt i fokusgruppeinterviewene. Indtrykket fra interviewene var imidlertid at det i meget høj grad var op til den enkelte lærer at følge op.

Ser man på de øvrige tal i tabel 5, er det bemærkelsesværdigt at så få lærere anvender portfolio eller logbog idet disse procesorienterede evalueringsredskaber i høj grad lever op til bekendtgørelsernes intentioner om at eleverne og kursisterne skal være bevidste om og reflektere over egen læring og progression. I forhold til portfolio er tallet højere på htx (33 %) end på hf (11 %). Det hænger formentlig sammen med at metoden er velkendt på htx fordi der stilles krav om at anvende portfolio i forbindelse med studieområdet. Af samme grund kan det imidlertid undre at tallet ikke er højere.

I forhold til anvendelsen af portfolio er der i spørgeskemaundersøgelsen ingen sammenhæng med om der på skolen eller blandt engelsklærerne er en fælles beslutning om hvilke evalueringsredskaber der skal anvendes hvornår. Blandt deltagerne i fokusgruppeinterviewene var der ingen eksempler på at der på skoleniveau var en fælles beslutning om hvorvidt portfolio skulle anvendes ud over i studieområdet. Det er altså op til den enkelte lærer at eksperimentere med formen. Nogle af de lærere der deltog i interviewene, havde prøvet formen, men vurderede samstemmende at eleverne ikke var modne til det. Desuden var det ikke nødvendigvis tydeligt for lærerne

hvordan portfolio kan anvendes som læringsredskab, og endelig er det et spørgsmål om oplevelsen af de mange og forskelligartede krav som reformen stiller, jf. kapitel 3. En "overlevelsestrategi" som går ud på at gøre det strengt nødvendige for at leve op til bekendtgørelsens krav, betyder at energien ikke anvendes på noget der ikke er deciderede krav til, herunder portfolio eller andre procesorienterede evalueringsredskaber.

4.4 Vurderinger og anbefalinger

Ekspertgruppen har stor forståelse for lærernes frustrationer over oplevelsen af at der kommer større krav til skriftlighed, og at der samtidig bliver mindre tid til at rette skriftlige opgaver. Ud fra et engelskfagligt perspektiv forekommer det uheldigt hvis lokale arbejdstidsaftaler giver eleverne meget ulige vilkår for at opnå de faglige mål. Det kunne være interessant med en kortlægning af de lokale udmøntninger af elevtid og rettetid, men indeværende evaluering giver ikke i sig selv nogen indikation af en entydig sammenhæng mellem det skriftlige niveau og antallet af rettede opgaver. En del af øvelsen består nok fortsat i at udvikle nye former for skriftligt arbejde hvor det integreres i undervisningen, således som det tydeligvis allerede gøres i et vist omfang, ligesom der kunne ligge et uudnyttet potentiale i andre retteformer – fx i forbindelse med portfoliomethoden – om end ekspertgruppen er opmærksom på at det i forløb af et halvt eller ét års varighed kan være svært at nå at opbygge og arbejde med en portfolio.

I det hele taget synes der at være basis for at udvikle arbejdet med portfolio og derigennem sætte fokus på elevernes/kursisternes læringskompetence, hvilket netop var et af de mål som for hf vurderedes at være svært at opfylde i undervisningen, men som ikke bliver testet til eksamen. Skulle det testes til eksamen, ville en mulighed være at basere den mundtlige eksamen på portfolio som det er tilfældet med studieområdet på htx. Af kapitel 5 fremgår det imidlertid at der er gode erfaringer med den nuværende eksamensform, hvorfor man naturligvis bør overveje eventuelle ændringer nøje. Hvis portfolio i højere grad skal anvendes som redskab i den løbende evaluering (og eventuelt som del af den afsluttende eksamen), kræver det imidlertid at institutionerne sætter fokus på dette evalueringsredskab og systematisk opkvalificerer lærerne i forhold til at arbejde med de pædagogiske muligheder i metoden. Der kunne være basis for at tænke et sådant fokus og en sådan opkvalificering sammen med en systematisk tilgang til evaluering og evalueringsredskaber og opfølgning på skoleniveau.

Ligeledes kunne der på skoleniveau være behov for at sætte rammerne for det tværfaglige samspil, især på htx hvor kravene er størst. Det bør være en opgave for skolerne at organisere undervisningen således at de enkelte fag indgår i tværfagligt samspil i det omfang bekendtgørelsen kræver det. Det forudsætter naturligvis at det fra centralt hold afklares og tydeliggøres hvilken rolle engelsk spiller i forbindelse med studieområdet. Det er op til den enkelte skole at afgøre graden af styring i forhold til den enkelte lærer og det enkelte team, men evalueringen peger på at der er behov for støtte for at sikre at det faglige samspil ikke kun består af parallellæsning, og at de enkelte fag kommer i spil og får dækket nogle kompetencemål i det faglige samspil.

Samtidig har engelsklærerne naturligvis selv et ansvar for at bidrage til planlægningen af tværfaglige forløb og foreslå emner og arbejdsmetoder der sikrer at de også i tværfaglige forløb får dækket kernestof. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på at det supplerende stof med fordel kan dækkes via tværfagligt samspil på htx og toårigt hf, jf. afsnit 3.2, og det er ekspertgruppens vurdering at engelsk i nogle tværfaglige forløb med stort fagligt udbytte kan indgå med fokus på den sproglige dimension. Det er uheldigt hvis denne dimension i tværfaglig sammenhæng opleves som "redskab" da det systematiske arbejde med sprogproduktion i høj grad er studieforberevende i forhold til de videregående uddannelser som elever fra hf og især htx typisk vælger.

Polemisk kan det hævdes at kravet om det engelske resume i større skriftlige opgaver ligeledes er studieforberevende fordi det også kræves på videregående uddannelser, og fordi det også på videregående uddannelser kan være uklart hvilken status resumeet har i forhold til bedømmelsen. Det ændrer imidlertid ikke på at der på det gymnasiale niveau er behov for en afklaring og tydeliggørelse af hvilket formål resumeet tjener, hvordan det tænkes sammen med undervisningen, og hvordan det skal inddrages i vurderingen af opgaven.

Ekspertgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet afklarer det engelske resumes status og formål i studieretningsprojekt og større skriftlig opgave. På htx bør det endvidere afklares i hvilket omfang engelsk indgår i studieområdet del 1, og de respektive læreplaner og vejledninger bør koordineres.
 - at skoler med htx og toårigt hf påtager sig ansvaret for at sætte rammerne for den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen og i den sammenhæng overvejer at styrke brugen af portfoliomethoden. En eventuel styrkelse vil kræve en opkvalificering af lærerne.
 - at især htx-skolerne påtager sig ansvaret for at sætte rammerne for det tværfaglige samspil og i den forbindelse tilgodeser at fagene indgår med det forventede antal timer. At sætte sådanne rammer indebærer også en vis støtte i forhold til det konkrete planlægningsarbejde, fx i arbejdet med kompetencemål i det tværfaglige samspil.
 - at engelsklærerne på htx og toårigt hf påtager sig en mere aktiv rolle i forhold til planlægning og styring af det tværfaglige samspil og i den sammenhæng eksplicit overvejer hvilke mål og hvilket kernestof og/eller supplerende stof engelskfaget kan dække i de enkelte forløb.
-

5 Eksamen

De nye læreplaner indeholder også ændringer i forhold til eksamensbestemmelserne. Dette kapitel ser dels på selve eksamensformen, dels på eksamensresultaterne som de kommer til udtryk gennem karaktererne. Dermed supplerer kapitlet de vurderinger af eksaminandernes målopfyldelse som fremgår af kapitel 3. Kapitlet beskæftiger sig derimod ikke med de konkrete eksamensopgaver. I engelsk som i andre fag gennemfører fagkonsulenterne en evaluering af årets eksamensopgaver som findes på Undervisningsministeriets hjemmeside.

Spørgsmål om eksamen indgår i spørgeskemaundersøgelsen kun til de lærere der har fungeret som hhv. skriftlig eller mundtlig censor i 2007, men mange andre lærere har benyttet de åbne svarfelter til at kommentere eksamen ud fra et eksaminatorperspektiv. Under fokusgruppeinterviewene blev eksamen drøftet af såvel eksaminatorer som censorer.

5.1 Mundtlig eksamen

På både hf og htx er der sket ændringer i den mundtlige eksamensform. Ændringerne indebærer større elevstyring og større fokus på fremlæggelse og perspektivering. Til gengæld er det decide-rede eksamenspensum og dermed den meget nære relation til undervisningen forsvundet.

På begge uddannelser indeholdt eksamen tidligere en prøve i en kendt tekst fra undervisningen og en prøve i en ektemporaltekst der skulle oversættes til dansk. På htx skulle en mindre del af eksamenstiden desuden bruges til en elevfremlæggelse af en større opgave fra undervisningen.

Efter reformen er oversættelsesdelen helt forsvundet. Til gengæld er det ukendte tekstmateriale blevet større. På htx drejer det sig om 2-4 normalsider, på hf 5-7 normalsider. På hf skal tekstma-teriale knytte an til et emne der er studeret i undervisningen, mens det ikke er et krav på htx. På hf er forberedelsestiden udvidet til 24 timer, mens den på htx er en halv time. Selve eksaminationen varer en halv time inklusive votering.

På begge uddannelser er prøven todelt, hvilket dog er væsentligt tydeligere på htx end på hf. På htx drejer halvdelen af eksaminationen sig om det ukendte tekstmateriale, mens eleven i den andel halvdel fremlægger et selvvalgt emne fra undervisningen på baggrund af en synopsis og svarer på uddybende spørgsmål. På hf tager både præsentationsdelen og den efterfølgende samtale mellem eksaminand og eksaminator udgangspunkt i det ukendte tekstmateriale som under eksaminationen skal perspektiveres i forhold til det studerede emne.

5.1.1 Eksamensformen på hf

Overordnet er der stor tilfredshed med den nye prøveform på hf. Tabel 6 viser de mundtlige cen-sorers besvarelser af en række spørgsmål vedrørende formen. Med det forbehold at kun et mindre antal censorer har besvaret spørgeskemaet, fremgår det at formen findes velegnet til at vur-dere kursisternes formidlingskompetencer, deres sproglige kompetencer og deres analytiske og perspektiveringsmæssige kompetencer. Det sidste spørgsmål omhandler specifikt kursisternes udnyttelse af de 24 timers forberedelse. Også her er censorerne positive, om end knap så enty-digt som i de øvrige spørgsmål vedrørende eksamensformen. På et andet spørgsmål hvor cen-sorerne bliver bedt om at sammenligne med den tidligere eksamensform, svarer 71 % at kursister-ne virkede bedre forberedte i 2007.

Tabel 6**Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn vedrørende prøvens forskellige elementer? (N = 37)**

	Enig	Overvejende enig	Overvejende uenig	Uenig	I alt
Præsentationsdelen giver et godt grundlag for at bedømme elevens evne til at formidle et stof på engelsk	51 %	38 %	8 %	2 %	100 %
Det ukendte tekstmateriale og det studerede emne giver tilsammen gode muligheder for at bedømme elevens ordforråd	46 %	51 %	3 %	0 %	100 %
Det ukendte tekstmateriale og det studerede emne giver tilsammen gode muligheder for at bedømme elevens indsigt i grammatik	22 %	62 %	16 %	0 %	100 %
Det ukendte tekstmateriale og det studerede emne giver tilsammen gode muligheder for at bedømme elevens fluency	54 %	46 %	0 %	0 %	100 %
Det ukendte tekstmateriale giver gode muligheder for at bedømme elevens evne til at analysere og perspektivere en tekst	50 %	42 %	6 %	3 %	100 %
Prøven giver gode muligheder for at bedømme elevens evne til at inddrage det studerede emne	57 %	38 %	5 %	0 %	100 %
Prøven viser at eksaminanderne generelt set var forberedt på de krav som prøveformen stiller	43 %	43 %	11 %	3 %	100 %
Prøven viser at eksaminanderne har udnyttet de 24 timers forberedelse godt	27 %	51 %	19 %	3 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Resultaterne fra tabellen bliver dels bekræftet, dels nuanceret i det kvalitative materiale. Flere giver udtryk for at være blevet positivt overraskede over kursisternes niveau til eksamen, og der er generel enighed om at eksamensformen er mere afslappende for alle parter. Kursisterne virker mindre nervøse end tidligere, hvilket deltagerne i fokusgruppeinterviewet især tilskriver den lange forberedelsestid. Desuden bliver der talt mere engelsk.

Den største ulempe ved eksamensformen er ifølge det kvalitative materiale den sociale skævhed. Det opleves at kursisterne stilles meget ulige idet de 24 timers forberedelse giver mulighed for at få hjælp af forældre eller andre – en mulighed som ikke alle har. Nogle af deltagerne i fokusgruppeinterviewene havde i den sammenhæng oplevet store niveauforskelle mellem eksaminanderne forberedte præsentation og den efterfølgende samtale og efterspurgt i den forbindelse redskaber til at vægte de to dele. I spørgeskemaundersøgelsen angiver 15 % af censorerne at den 24 timer lange forberedelsestid gør det sværere at bedømme eksaminanderne, men kun en enkelt censor mener at det i 2007 har været sværere at blive enig med eksaminator om bedømmelsen pga. forskellige opfattelser af kravene til det faglige niveau.

Den dominerende opfattelse blandt censorerne er at eksamensformen især tilgodeser de dygtigste elever der kan udnytte forberedelsestiden optimalt, og som har fagligt og personligt overskud til at styre eksaminationen. Til gengæld belønnes arbejdsomhed i timerne i mindre grad ved den nye eksamensform, og flere lærere gav under fokusgruppeinterviewene udtryk for at det er sværere at motivere kursisterne til tekstlæsning i hverdagen når de ikke længere skal op i en kendt tekst til eksamen. Der var i den forbindelse deltagere i fokusgruppeinterviewene der problematiserede eksamensformens egnethed i forhold til at evaluere kursisternes kompetencer. En deltager spurgte: "Atmosfæren er god, eksaminator er afslappet, kursisten går derfra med en god karakter, og alle er glade, men hvad viser det?" Til gengæld oplever andre at eksamensformen og de 24 timers forberedelse smitter af på undervisningen ved i højere grad at motivere til arbejdet med

tekstanalytiske redskaber. Arbejdet med præsentationsteknik og perspektivering, som eksamensformen ligeledes lægger op til, synes stadig at være en udfordring på baggrund af censorernes og eksaminatorenes erfaringer.

Endelig fremgår det af fokusgruppeinterviewene at det har været en overordentlig stor opgave at finde egnet tekstmateriale til eksamen, dels fordi teksterne skal relatere til studerede emner, dels fordi meget relevant materiale er længere end de angivne 5-7 sider. Nogle mener i den sammenhæng at tekstmaterialet kunne være mere omfattende når eksaminanderne har 24 timers forberedelse. I spørgeskemaundersøgelsen vurderer hhv. 92 % og 94 % af censorerne imidlertid at omfanget (5-7 sider) har været passende i forhold til eksaminandens mulighed for at sætte sig ind i stoffet og eksaminators og censors mulighed for at vurdere eksaminanden.

5.1.2 Eksamensformen på htx

Også blandt de mundtlige censorer på htx er der overordnet tilfredshed med den nye eksamensform. Tabel 7 viser svarene fra 14 mundtlige censorer på htx.

Tabel 7
Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn vedrørende prøvens forskellige elementer? (N = 14)

	Enig	Overvejende enig	Overvejende uenig	Uenig	I alt
Det selvalgte emne giver et godt grundlag for at bedømme elevens evne til at formidle et stof og redegøre for udvalgte elementer	64 %	36 %	0 %	0 %	100 %
Det ukendte tekstmateriale og det selvalgte emne giver tilsammen gode muligheder for at bedømme elevens ordforråd	50 %	50 %	0 %	0 %	100 %
Den ukendte tekst og det selvalgte emne giver tilsammen gode muligheder for at bedømme elevens sproglige evne til at analysere og perspektivere en tekst	43 %	50 %	7 %	0 %	100 %
Det ukendte tekstmateriale og det selvalgte emne giver tilsammen gode muligheder for at bedømme elevens fluency	71 %	29 %	0 %	0 %	100 %
Det ukendte tekstmateriale og det selvalgte emne giver tilsammen gode muligheder for at bedømme elevens indsigt i grammatik	43 %	21 %	21 %	14 %	100 %
Det selvalgte emne er udtryk for fordybelse og selvstændig bearbejdelse af fagligt stof	36 %	29 %	36 %	0 %	100 %
Prøven viser at eksaminanderne generelt set var forberedt på de krav som prøveformen stiller	50 %	36 %	7 %	7 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Det fremgår af tabellen at alle 14 htx-censorer er enige eller overvejende enige i at eksamensformen giver et godt grundlag for at vurdere eksaminandernes fluency og ordforråd samt evne til at formidle et stof. 93 % er ligeledes enige eller overvejende enige i at eksamensformen giver et godt grundlag for at vurdere eksaminandernes evne til at analysere og perspektivere, mens der er større uenighed om hvorvidt prøveformen er velegnet til at vurdere eksaminandernes indsigt i grammatik. Denne indsigt testes imidlertid grundigt hvis eleverne kommer op til skriftlig eksamen.

Tabellen viser også at der er lidt større uenighed om hvorvidt det selvalgte emne er udtryk for selvstændighed og fordybelse. Desuden svarer kun 33 % at eleverne virkede bedre forberedte til eksamen i 2007 end tidligere. Uenigheden bekræftes af fokusgruppeinterviewene hvor eksamina-

torer og censorer havde meget forskellige oplevelser med eksaminandernes forberedelses- og præstationsniveau til eksamen. Ligeledes var der forskellige opfattelser af hvilken elevtype den nye prøveform især tilgodeser. Mens hf-lærerne mente at det især var de dygtige elever, mener nogle htx-lærere at de fagligt dygtige, men lidt "nørdede" htx-elever havde nemmere ved den gamle eksamensform med tekstnær eksamination i en ukendt tekst, mens de sprogligt svage elever kan profitere af den mindre tekstnære tilgang.

Generelt er htx-lærerne enige med kollegerne på hf i at eksamen efter den nye ordning var roligere og behageligere end tidligere. Mens den mindre nervøsitet blandt eksaminanderne på hf blev tilskrevet de 24 timers forberedelse, menes den på htx at hænge sammen med den i forvejen forberedte præsentation af det selvvalgte emne. Der er ligeledes enighed om at det er positivt at der nu tales mere engelsk til eksamen. Selvom årskaraktererne på htx må forventes at være en motiverende faktor, er htx-lærerne også enige med hf-kollegerne i at det kan være svært at motivere eleverne i dagligdagen når de ikke længere skal til eksamen i en kendt tekst.

I forhold til sammenhængen mellem undervisning og eksamen opleves der stor usikkerhed i forhold til læreplanens ikkeeksisterende krav om sammenhæng mellem ukendt tekst og læste emner. Nogle censorer efterspørger en sammenhæng, mens andre er tilfredse med friheden i læreplanen. Nogle har oplevet at eksaminatorer har udvalgt tekster med sammenhæng til læste emner og dermed forventet at eksaminanderne kunne perspektivere i forhold til læst stof, mens andre eksaminatorer ikke har haft samme forventning. Der er altså tale om to meget forskellige fortolkninger af kravet om perspektivering som stiller eksaminanderne ulige. Det er desuden en udbredt holdning at den manglende sammenhæng i sig selv stiller eksaminanderne ulige da muligheden for almen bred perspektivering vil være meget forskellig fra tekst til tekst.

Tilsvarende usikkerheder i forbindelse med tolkningen af læreplanen opstår ved den anden del af eksamen: præsentation på baggrund af synopsis. Hvilke krav stilles der til en synopsis, og hvilken rolle spiller den? Kan eleven fx blive indstillet til eksamen hvis han eller hun ikke har udarbejdet en synopsis? (Se endvidere afsnit 4.2.2). Og hvad med anvendelsen af it? Det er et mål i læreplanen at eleverne skal kunne anvende relevante it-redskaber til præsentation af tekniske, teknologiske og naturvidenskabelige emner, og det indgår i bedømmelseskriterierne for den mundtlige prøve at der skal lægges vægt på elevens evne til at udfolde emnet, foretage relevante perspektivering og præsentere et stof sammenhængende under anvendelse af it, men det indgår ikke som et krav i beskrivelsen af den mundtlige prøve. Derfor er der blandt eksaminatorer og censorer stor usikkerhed om hvordan it-anvendelsen skal vægtes. Hvor meget skal det fx trække ned hvis eleven ikke anvender PowerPoint eller lignende?

Endelig peger fokusgruppeinterviewene på at der er meget forskellig praksis for forberedelsen af den selvstændige præsentation i undervisningen. Tæller synopsen fx som elevtid, og rettes den af læreren? Træner eleverne fremlæggelsen i klassen, og får de på den måde feedback fra læreren som kan kvalificere fremlæggelsen ved eksamen? Igen er der tale om forskelle der stiller eleverne ulige i eksamenssituationen.

5.2 Skriftlig eksamen

Også i den skriftlige eksamensform er der sket ændringer. På htx er skriftlig eksamen blevet genindført på B-niveau efter i en årrække kun at have optrådt på A-niveau. Eksamen foregår efter udtrækning på linje med de mundtlige fag. På hf har man ændret formen med henblik på at styrke de sproglige og analytiske færdigheder. Samtidig fremgår det af undervisningsvejledningen at eksaminandernes studieforberevende kompetencer prøves gennem vægtning og selektion af et større tekstmateriale.

Formelt ligner de skriftlige eksamener på de to uddannelser hinanden. I forhold til tidligere er eksamen udvidet med én time til i alt fem timer. Den første time er på begge uddannelser en prøve i sproglig paratviden hvor eksaminanderne ikke må anvende faglige hjælpemidler.

I de resterende fire timer skal eksaminanderne udarbejde forskellige skriftlige produkter med udgangspunkt i det udleverede tekstmateriale. I modsætning til den tidligere skriftlige eksamen på

hf indgår der ingen oversættelse fra dansk til engelsk. I denne anden delprøve må eksaminanderne anvende alle hjælpemidler. Det fremgår ikke af læreplaner eller vejledninger hvordan de to delprøver vægtes i forhold til hinanden.

5.2.1 Eksamensformen

Mens hf-lærerne ser det obligatoriske B-niveau på toårigt hf og dermed den obligatoriske skriftlige eksamen som overvejende problematisk, jf. afsnit 3.1.1, er htx-lærerne generelt glade for at den skriftlige eksamen er genindført på B-niveau. Det opleves som en kvalificering af faget og af studenterne, og især gør det den skriftlige dimension i faget, der også tidligere var formuleret som en selvstændig dimension, mere meningsfuld for eleverne. Under fokusgruppeinterviewene gav enkelte lærere udtryk for at kunne vurdere at de elever der nu har engelsk på A-niveau på tredje år, har bedre skriftlige indgangsforudsætninger, men den generelle holdning var at det var for tidligt at vurdere dette forhold i september 2007 hvor interviewene blev gennemført.

I forhold til de enkelte eksamenselementer er der forskellige oplevelser blandt begge lærergrupper. Generelt oplever hf-lærerne at delprøve 1, altså grammatiktesten, er mere krævende end den tidligere oversættelse, og der hersker blandt begge grupper en del tvivl om det hensigtsmæssige i de enkelte grammatiske opgaver, herunder fejlfindingsopgaven som ifølge nogle lærere er upædagogisk. Der sættes desuden overordnet spørgsmålstejn ved det hensigtsmæssige i ikke at måtte bruge hjælpemidler. Som det fremgår af tabel 8, var de fleste deltagere i fokusgruppeinterviewene dog enige om at de to prøver supplerer hinanden godt.

Tabel 8

I hvilken grad vurderer du at prøven uden hjælpemidler betyder at de skriftlige karakterer samlet set giver et mere retvisende billede af elevernes præstationer i forhold til de faglige mål?

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	I alt
Skriftlige censorer på hf (N = 53)	21 %	34 %	34 %	11 %	100 %
Skriftlige censorer på htx (N = 10)	20 %	40 %	40 %	0 %	100 %
Total (N = 63)	21 %	35 %	35 %	10 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Tabellen viser at de 10 htx-censorer er en smule mere positive end deres kolleger på hf. Ingen htx-censorer svarer "Slet ikke" mod 11 % af hf-censorerne. Samlet set svarer lidt over halvdelen (56 %) positivt eller overvejende positivt på spørgsmålet.

I forhold til den anden delprøve hersker der på tværs af de to uddannelser usikkerhed om genrebegrebet. Der efterlyses fra centralt hold klarere definitioner på de genrer der indgår i opgaven.

5.3 Resultaterne

I afsnit 3.1.2 og 3.1.4 beskrives censorernes vurdering af om kursisterne viste at de opfyldte målene til eksamen. De samme censorer havde allerede manifesteret deres vurdering gennem karaktergivningen til hhv. mundtlig og skriftlig eksamen. Ud over at der var tale om en ny læreplan og nye mål, skulle censorerne også anvende en ny karakterskala. En vurdering af de afgivne karakterer skal i denne situation tages med forbehold idet det kan være svært at vurdere om karaktererne siger noget om den reelle målopfyldelse eller om selve vurderingen. Ikke desto mindre vil dette afsnit præsentere karakterfordelingen ved eksamenerne i 2007 og – i det omfang det er meningsfuldt – sammenligne med tidligere år.

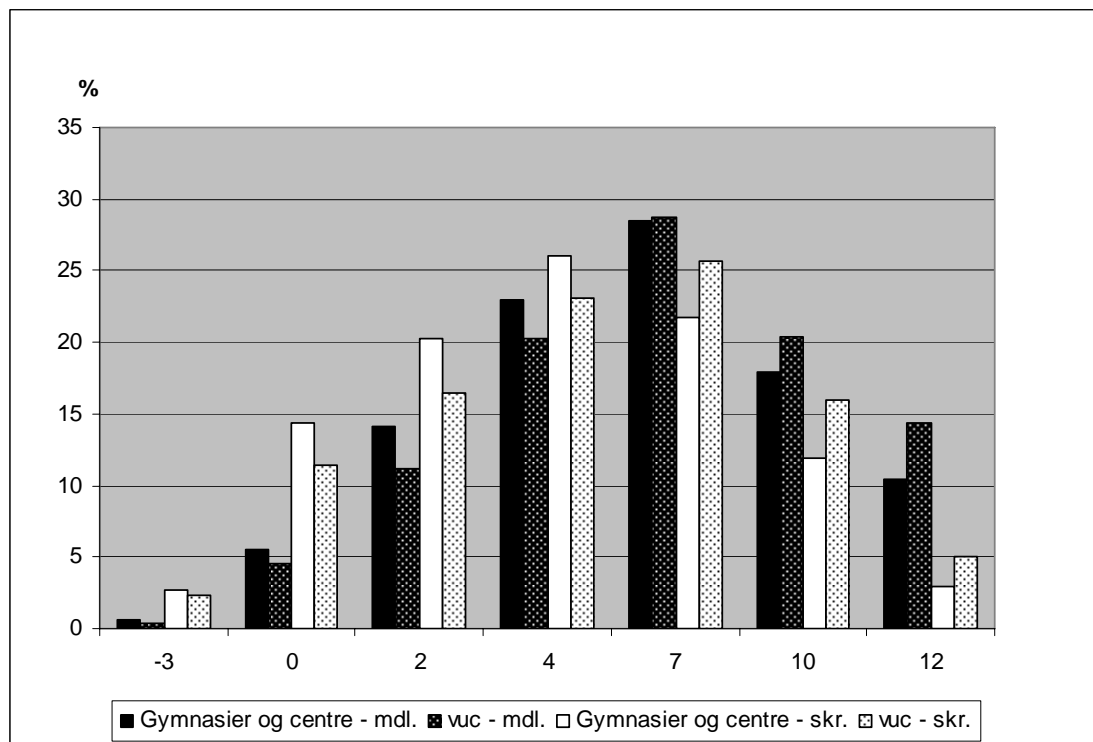
5.3.1 Eksamenskarakterer på hf

Karaktererne fra eksamen 2007 understreger vurderingerne af at de skriftlige mål er de sværeste for kursisterne at opfylde. Således er gennemsnittet for skriftlig eksamen på hf 4,7, mens gennemsnittet for mundtlig eksamen er 6,4. Figur 3 viser desuden at 4 er den oftest givne skriftlige karakter (de hvide søjler), mens 7 er den oftest givne mundtlige karakter (de sorte søjler).

Figuren viser fordelingen af mundtlige og skriftlige karakterer fordelt på VUC på den ene side (de prikkede søjler) og gymnasier med hf samt hf-centre på den anden side (de ensfarvede søjler). Fi-

guren baserer sig på 5.440 kursisters resultater ved mundtlig eksamen 2007 (heraf 1.939 fra VUC og 3.501 fra gymnasieskoler med hf og hf-centre) og 5.431 kursisters resultater ved skriftlig eksamen 2007 (heraf 1.937 fra VUC og 3.494 fra gymnasieskoler med hf og hf-centre).

Figur 3
Karakterer ved eksamen i engelsk B på hf, sommer 2007

Kilde: UNI-C.

Figuren viser at karaktererne på VUC er højere end på gymnasieskoler med hf og hf-centre. Det gælder således konsekvent at andelen af kursister der har fået - 3, 0, 2 og 4, er størst blandt kursister fra gymnasier med hf, mens andelen af kursister der har fået 7, 10 og 12, er størst blandt kursisterne fra VUC. Det skriftlige gennemsnit på gymnasier og hf-centre er 4,4, mens det på VUC er 5,2. Mundtligt ligger gymnasier og hf-centre på 6,2, mens VUC ligger på 6,8. Kurven for VUC ligger samlet set lidt højere. Der er ikke tale om forskelle i spredning de to institutionstyper imellem.

Samlet set er der – i det omfang det er muligt at sammenligne med tidligere år – tale om en forskydning i positiv retning. Tabel 9 viser andelen af kursister der er dumpet, og andelen af kursister der har fået en topkarakter, sammenlignet med tidligere. En topkarakter betegnes i den sammenhæng som en karakter over 9 efter den gamle skala og en karakter over 7 efter den nye skala. I forhold til skriftlig eksamen viser tabellen at andelen af dumpede kursister er faldet, mens andelen af kursister med en topkarakter er steget. Mest markant er stigningen på VUC hvor andelen af kursister med en skriftlig topkarakter nu er væsentligt større end den andel der er dumpet, hvilket er nyt. I forhold til mundtlig eksamen er andelen af kursister med en topkarakter ligeledes steget markant, men samtidig er andelen af dumpede kursister steget en anelse. Mundtligt er der altså tale om en vis polarisering der bekræfter censorernes vurdering af at især de gode elever kan profitere af den nye eksamensform, jf. afsnit 5.1.1.

Tabel 9
Andel af hf-kursister der dumper eller får en topkarakter

	2004 (2. hf til-	2005 (2. hf til-	2007 (engelsk B)		
	valg)	valg)	Samlet	Gymnasier og hf-centre	VUC
Mundtlig eksamen – andel under 6/ andel under 2	5 %	4 %	6 %	6 %	5 %
Mundtlig eksamen – andel over 9/andel over 7	25 %	26 %	31 %	28 %	35 %
Skriftlig eksamen – andel under 6/andel under 2	22 %	22 %	16 %	17 %	14 %
Skriftlig eksamen – andel over 9/andel over 7	6 %	8 %	17 %	15 %	21 %

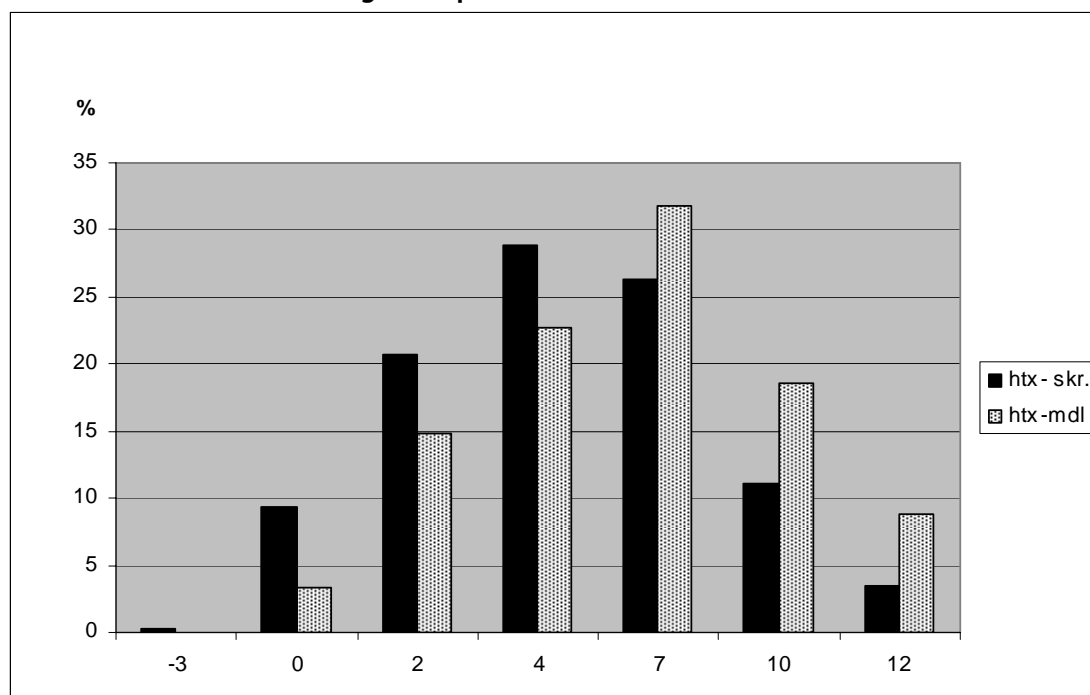
Kilde: UNI-C og www.uddannelsesstatistik.dk.

I uddannelsesstatistikken skelnede man tidligere mellem uddannelsestype (enkeltfag eller toårigt hf), mens man i 2007 skelner mellem institutionstyper. Opdelingen på institutionstype fra 2007 kan derfor ikke sammenlignes med tidligere år, men det er bemærkelsesværdigt at hf på gymnasier og hf-centre, der karaktermæssigt ligger lavest i 2007, i sig selv ligger bedre end det samlede antal kursister i 2004 og 2005 mht. dumpeprocent og topkarakterer ved skriftlig eksamen og mht. topkarakterer ved mundtlig eksamen. Det er især bemærkelsesværdigt fordi alle kursister på toårigt hf nu skal have engelsk B, mens de tidligere kunne fravælge det. Desuden er det værd at holde fast i pga. den store frustration der fremgår af den øvrige dokumentation, i forhold til den skriftlige dimension.

5.3.2 Eksamenskarakterer på htx

På htx gælder der ligesom på hf at de mundtlige eksamenskarakterer ligger noget højere end de skriftlige. Således ligger det mundtlige gennemsnit på 6,4, mens det skriftlige ligger på 4,9. Og ligesom på hf er 4 den mest anvendte karakter ved skriftlig eksamen, mens 7 er den mest brugte karakter ved mundtlig eksamen. Figur 4 viser fordelingen på enkeltkarakterer. Figuren er baseret på eksamensresultater fra 2007 for 608 elever der gennemførte mundtlig eksamen, og 653 der gennemførte skriftlig eksamen.

Figur 4
Karakterer ved eksamen i engelsk B på htx, sommer 2007

Kilde: UNI-C

Tabel 10 viser udviklingen i den andel der er dumpet på htx, og i den andel der har fået en topkarakter, defineret som en karakter over 9 efter den gamle skala hhv. over 7 efter den nye skala. Da der før reformen ikke var skriftlig eksamen på B-niveau på htx, er der ikke noget sammenligningsgrundlag her.

Tabel 10
Andel af htx-elever der dumper eller får en topkarakter

	2005	2006	2007
Mundtlig eksamen – andel under 6/ andel under 2	5 %	5 %	3 %
Mundtlig eksamen – andel over 9/ andel over 7	22 %	23 %	27 %
Skriftlig eksamen – andel under 6/ andel under 2	-	-	10 %
Skriftlig eksamen – andel over 9/ andel over 7	-	-	15 %

Kilde: UNI-C og www.uddannelsesstatistik.dk.

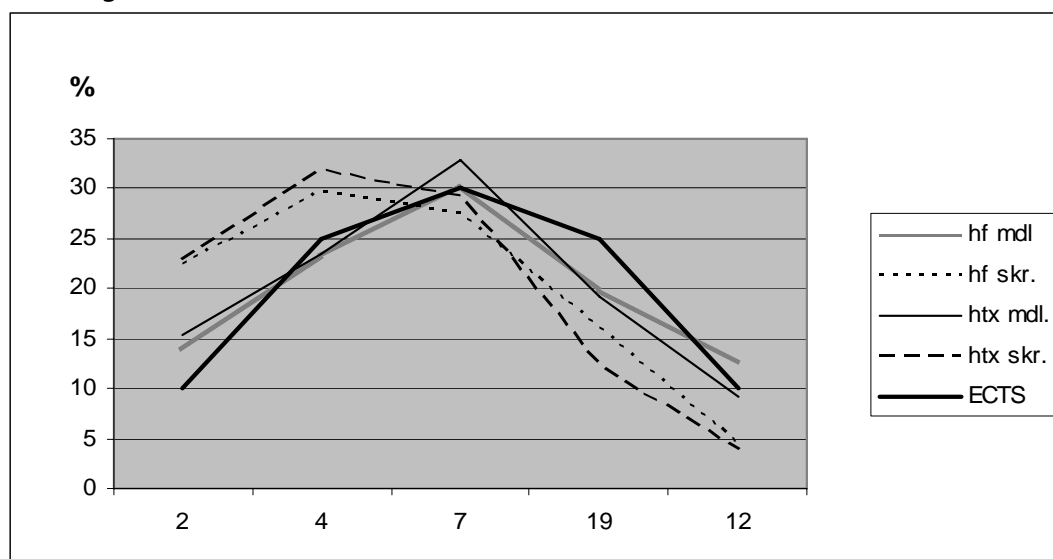
Tabellen viser at der på htx kan spores en forskydning opad således at en større andel, som det er tilfældet på hf, får en topkarakter. Og andelen der dumper er blevet en anelse mindre. Forskydningen er ikke stor, men ud fra en overordnet betragtning dumper en lille del (3 %), mens en stor del (27 %) får en topkarakter. I forhold til de skriftlige karakterer er det værd at bemærke at andelen der får en topkarakter, ligesom på VUC er noget større end den andel der dumper.

5.3.3 Karakterer på tværs

Overordnet viser karakteranalyserne i afsnit 5.3.1 og 5.3.2 at karaktererne i engelsk B sammenlignet med tidligere ligger højt. Det kan naturligvis undre i betragtning af lærernes oplevelse af et meget højt ambitionsniveau i læreplanen som specielt på hf stod i kontrast til et lavt indgangsniveau hos mange kursister. På den anden side er det naturligt at være opmærksom på at de mange nyskabelser i kombination ikke skal komme eksaminanderne til skade. Eksaminatorer og censorer beskrev under fokusgruppeinterviewene at dette i høj grad havde været tilfældet i 2007.

Samtidig er der ikke tale om at karaktererne ligger højt i forhold til den normalfordelingskurve som karakterer på den nye skala i almindelighed tænkes at fordele sig i forhold til. I figur 5 er normalfordelingskurven markeret med en tyk sort streg. Kurven baserer sig på det internationale ECTS-system. Der er tale om en fordeling af de beståede karakterer som forventes at træde frem på baggrund af en stor mængde afgivne karakterer. Figuren viser at de beståede karakterer i engelsk B ligger relativt lavt i forhold til normalfordelingskurven. Andelen af karakterer under middel er således forholdsvis stor, mens andelen af karakterer over middel er forholdsvis lille. Det gælder især, men ikke kun de skriftlige karakterer.

Figur 5
Fordeling af beståede karakterer

Kilde: EVA på baggrund af data fra UNI-C.

5.4 Vurderinger og anbefalinger

Det er et gennemgående billede at nyskabelserne i forhold til eksamen fungerer godt. Vurderingerne af den skriftlige eksamen bærer bræg af at de skriftlige mål generelt opleves som svære at nå, jf. kapitel 3, men der er enighed om at eksamenens to dele supplerer hinanden godt. Til gengæld er der forskellige vurderinger af de to enkelte dele, og det er spørgsmålet om de to dele har fundet deres endelige form. Især er det værd at overveje om delprøve 1 uden hjælpemidler har en praksis- og anvendelsesorienteret profil hhv. en teknologisk profil, og om formen i sig selv er studieforberedende.

Lærere og censorer er glade for den mundtlige eksamensform på både hf og htx. Den højere grad af elevstyring og det forhold at der udelukkende tales engelsk til eksamen, er positivt. Desuden tillægger lærere og censorer på hf de 24 timers forberedelsestid en stor del af æren for at eksamen nu forløber i en mere behagelig og mindre nervøs atmosfære end tidligere. Det er bemærkelsesværdigt at htx-lærerne har samme oplevelse af atmosfæren selvom forberedelsestiden på htx kun er en halv time. Set fra dette perspektiv giver evalueringen ikke anledning til at komme med anbefalinger om hverken udbredelse eller afskaffelse af forberedelsestiden på 24 timer.

På både hf og htx er der blevet givet rigtig gode karakterer ved mundtlig eksamen. Dette stemmer overens med censorernes positive vurderinger af eksaminandernes målopfyldelse, jf. kapitel 3. Men samtidig sætter det spørgsmålstegn ved prøvens egnethed til at evaluere eksaminandernes reelle kompetencer. Spørgsmålet skal ses i lyset af at lærerne, som det fremgår af kapitel 3, snarere mener at ambitionsniveauet i læreplanens målbeskrivelser var for højt end for lavt, samtidig med at kursisternes indgangsniveau i hvert fald på hf synes at være meget lavt.

Ekspertgruppen vurderer at eksamensformen på både hf og htx har potentiale til at vurdere visse kompetencer, og at den sammen med den skriftlige eksamen kommer godt omkring centrale mål og kompetencer. En fuld udnyttelse af den nuværende eksamensforms potentiale kræver imidlertid at der i væsentligt højere grad sættes fokus på kravene til perspektivering, både i evalueringen af eksamenspræstationen og i selve undervisningen. Formålet med tematisering af undervisningen, som har været udfordrende for mange hf-lærere, jf. afsnit 4.1.2, fremstår også først tydeligt hvis arbejdet med perspektivering til temaet opprioriteres og italesættes. Derfor er det bemærkelsesværdigt at der på htx, hvor tematisering af undervisningen er et velkendt krav, ikke er krav om sammenhæng mellem eksamenstekster og emner fra undervisningen.

Ekspertgruppen vurderer i denne sammenhæng at den arbejdsbelastning som mange hf-eksaminatorer har oplevet i forbindelse med at finde eksamenstekster med relation til emner fra undervisningen, vil blive mindre så snart der er oparbejdet dels en emnebank på skolerne, dels en praksis for at overveje mulige eksamenstekster i forbindelse med tilrettelæggelse af emneforløb. Og tilsvarende må flere af de øvrige usikkerheds- og irritationsmomenter som lærerne har oplevet i forbindelse med første gennemløb af den nye læreplan, tilskrives startvanskeligheder. Det er naturligt at der er en vis usikkerhed i forbindelse med implementering af en ny praksis. Ikke desto mindre er der mange forhold – især på htx – der fortsat trænger til at blive præciseret. Det gælder især krav til synopsis og dennes status, inddragelse af it, og for begge uddannelser vægtningen af de forskellige dele til eksamen, definitioner af genrer og det supplerende stofs status.

I fokusgruppeinterviewene og i nogle af kommentarerne til spørgeskemaet giver nogle lærere udtryk for at undervisningsvejledningen til læreplanen er for lang og uoverskuelig, hvorfor de ikke har sat sig ind i den, jf. afsnit 3.2. Det kan forklare nogle af de usikkerhedsmomenter som er nævnt ovenfor, fx i forhold til formen på synopsis. Siden dokumentationsindsamlingen er vejledningen for engelsk B på hf blevet omstruktureret og gjort mere læsevenlig. Dette er positivt og kan måske med fordel overføres til htx selvom vejledningen som udgangspunkt var mindre omfattende. Det er imidlertid fortsat problematisk hvis centrale bestemmelser eller udmeldinger om fx eksamen kun fremgår af vejledningen.

Det er problematisk hvis usikkerhed eller uklarhed i sig selv fører til forskelle i praksis der giver kursisterne/eleverne ulige vilkår i eksamenssituationen. Lærernes nuværende kendskab til og brug af vejledningen peger derfor på at vejledningen, af hensyn til elevernes og kursisternes retssikkerhed, må suppleres med andre informationskilder. Der ligger hos både Undervisningsministeriet,

skolerne og lærerne en væsentlig opgave i at (videre)give og modtage information om væsentlige forhold i relation til faget.

Ekspertgruppen anbefaler

- at såvel den mundtlige som den skriftlige eksamensform på hf og htx bevares. I forbindelse med de årligt tilbagevendende evalueringer af *skriftlig eksamen* bør fokus dog rettes særligt mod delprøven uden hjælpemidler og dens funktion i forhold til uddannelsernes profiler og studieforberedende sigte. I forbindelse med *mundtlig eksamen* på htx bør det tilføjes i bekendtgørelsen at eksamenstekster skal relateres til emner i undervisningen.
 - at fagkonsulenterne præciserer de forhold hvor der har været usikkerhed i forhold til eksamen. Det gælder genrebegrebet, synopsens status, inddragelsen af præsentationsteknikker, herunder it og vægtningen af eksamenens dele. Det bør sikres at alle berørte parter får kendskab til disse præciseringer. Især på htx er der derfor behov for formidling via flere forskellige medier, fx en opdatering af undervisningsvejledningen, en bedre udnyttelse af EMU'en og møder med fagkonsulenten hvor usikkerheder, spørgsmål og praksis kan drøftes i et større forum.
 - at skolerne sikrer en klar ansvarsfordeling og skaber rammer for at lærerne opdateres/opdaterer sig mht. centrale udmeldinger. I den sammenhæng er det væsentligt at skolerne bakker op om centrale møder hvor fagkonsulenten deltager.
 - at lærerne på især hf i højere grad arbejder med perspektivering og præsentationsteknik/retorik i undervisningen for at forberede kursisterne til eksamen og sikre sammenhæng mellem undervisningen og eksamenssituationen.
-

Appendiks – Om metoden

Ekspertgruppens vurderinger og anbefalinger baserer sig på projekt- og ekspertgruppens analyse og tolkning af tre forskellige typer af dokumentation der er indsamlet i perioden juni 2007 til december 2007. De tre dokumentationskilder er:

- En spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og censorer (juni 2007)
- Fokusgruppeinterview med lærere og censorer (september og oktober 2007)
- Karakteropgørelser (december 2007).

Formålet med hver af de tre dokumentationskilder er beskrevet i rapportens indledning. Det samme gælder temaerne i spørgeskemaundersøgelsen og fokusgruppeinterviewene. I afsnittene nedenfor beskrives og vurderes hver af de tre dokumentationskilder. Afsnittene fokuserer på dokumentationsindsamlingsprocesserne, herunder udfordringer forbundet med indsamlingen. Endelig vurderes kvaliteten af den enkelte dokumentationskilde og dokumentationen i sin helhed.

Spørgeskemaundersøgelsen

Udarbejdelse og validering af spørgeskemaet

På baggrund af de gældende regler i bekendtgørelsen og læreplanen med tilhørende vejledning der er udsendt i forbindelse med reformen af de gymnasiale uddannelser, og møder med nøglepersoner formulerede projektgruppen et udkast til spørgeskemaet. Udkastet blev sendt til ekspertgruppens medlemmer til kommentering, og efter at skemaet på baggrund af kommentarerne var blevet rettet til, blev skemaet sat op i Inquisite som er et program til udarbejdelse af elektroniske spørgeskemaundersøgelser. Skemaet blev derefter pilottestet af i alt seks personer med forskellige erfaringer med engelsk B på hf og htx efter reformen. Tilsammen dækkede pilottesterne (kommende) erfaring med både undervisning, mundtlig censur og skriftlig censur på hf og htx. Pilottesterne blev bedt om at forholde sig til om de spørgsmål, svar kategorier og begreber der blev anvendt i skemaet, var relevante, forståelige og dækkende. Pilottesternes kommentarer blev noteret på systematisk vis, og ændringer i spørgeskemaet blev som hovedregel kun gennemført hvis flere pilottestere havde ensartede kommentarer eller ændringsforslag til samme spørgsmål.

Identifikation af population

Lærernes navne og e-mailadresser blev indsamlet ved henvendelse til skolerne. Med en enkelt undtagelse indsendte alle VUC'er og hf-centre de ønskede oplysninger. Der kom oplysninger fra 94 % af gymnasieskolerne mens samtlige htx-skoler indsendte de ønskede oplysninger. Graden af tilbagemelding er i alle tilfælde meget tilfredsstillende. De skriftlige censorers navne og mailadresser blev leveret af Undervisningsministeriet.

Spørgeskemaundersøgelsen er for så vidt angår lærerdelen gennemført som en totalundersøgelse blandt de skoler der indsendte de ønskede læreroplysninger. Dvs. at skemaet er blevet udsendt til de af skolernes lærere der havde afsluttet undervisning i engelsk B på hf og htx med henblik på at føre elever til eksamen ved sommerekamen 2007. Ekspertgruppens medlemmer har dog ikke fået mulighed for at deltage i undersøgelsen. Det samme gælder en del af de lærere der ud over engelsk B på hf og htx har undervist i andre fag der indgår i fagevalueringerne i 2007. Det skyldes et princip om at ingen lærere i 2007 skulle modtage mere end ét spørgeskema fra EVA, og at det derfor var nødvendigt at fordele lærere med flere af de pågældende fag ligeligt mellem fagene. Endelig omfatter undersøgelsen ikke lærere på HF-Centret Efterslægten og enkelte andre lærere der af tekniske årsager ikke kunne modtage skemaet trods udsendelse i flere forskellige fil-formater.

Den del af spørgeskemaundersøgelsen der er rettet mod de skriftlige censorer i engelsk B på hf og htx ved sommereksamen 2007, er ligesom lærerdelen gennemført som en totalundersøgelse. Den del af spørgeskemaundersøgelsen der er rettet mod mundtlige censorer, omfatter de censorer der også selv havde afsluttet undervisning i engelsk B på enten hf eller htx med henblik på at føre elever til eksamen ved sommereksamen 2007 og/eller fungerede som skriftlige censorer i engelsk B på enten hf eller htx ved sommereksamen 2007.

Svarprocenter og bortfald

Spørgeskemaet blev udsendt medio juni 2007 til dem der havde fungeret som lærere og eventuelt også mundtlige censorer. Til dem der (også) fungerede som skriftlige censorer, blev skemaet udsendt ca. en uge senere. For begge gruppers vedkommende blev der udsendt påmindelser til alle der ikke havde besvaret skemaet efter første udsendelse. Der var mulighed for at besvare spørgeskemaet indtil primo juli 2007.

Tabel 11 viser svarprocenten opdelt efter institutionstype og målgruppe. Den metode der er anvendt til at identificere de mundtlige censorer, gør at det ikke er muligt at beregne svarprocenten for denne gruppe.

Tabel 11
Svarprocent fordelt efter institutionstype og målgruppe

	Antal udsendte skemaer	Antal indkomne svar	Svarprocent
Lærere			
Gymnasieskoler med hf	119	88	74 %
Voksenuddannelsescentre (VUC) hf-centre, hf-kurser og andet	164	105	64 %
Htx	68	53	78 %
I alt	351	246	70 %
Skriftlige censorer			
Hf – samlet	70	53	76 %
Htx	16	10	63 %
I alt	86	63	73 %

Tabellen viser en relativt stor variation i svarprocenten fordelt på institutionstype for såvel lærere som skriftlige censorer. Den høje samlede svarprocent for både lærere og skriftlige censorer gør imidlertid at variationen ikke er kritisk i forhold til undersøgelsens kvalitet og brugbarhed.

Det er dog vigtigt at være opmærksom på at undersøgelsen kun omfatter en delmængde af de mundtlige censorer, nemlig mundtlige censorer der også selv har undervist i engelsk B. Årsagen er at oplysningerne om mundtlige censorer har skullet indsamles fra institutionerne. For at belaste institutionerne mindst muligt er de kun blevet spurgt om hvilke af deres lærere der har undervist i engelsk B. Forventningen var at langt de fleste mundtlige censorer også selv ville have undervist i engelsk B. Det har efterfølgende vist sig at denne forventning – i hvert fald for hf's vedkommende – ikke holdt stik. Resultaterne for de mundtlige censorer kan derfor anses for repræsentative i forhold til delmængden af de mundtlige censorer der selv har undervist i engelsk B, hvorimod det er mere usikkert om de er repræsentative i forhold til den samlede mængde af mundtlige censorer ved sommereksamen 2007. Svarene fra de mundtlige censorer er i rapporten analyseret og tolket med disse forhold in mente.

Det er også vigtigt at være opmærksom på at det lave antal mundtlige og skriftlige htx-censorer (hhv. 15 og 10) i undersøgelsen betyder at procentberegninger på svarfordelingerne på spørgsmålene til censorer kan resultere i overfortolkninger. Svarene fra htx-censorer er i rapporten analyseret og tolket med disse forhold in mente.

Analyse af data

Analysen af de indkomne besvarelser baserer sig på frekvenstabeller for samtlige spørgsmål og på kryds af svarfordelinger på udvalgte spørgsmål. Krydsene er foretaget med udgangspunkt i pro-

jekt- og ekspertgruppens diskussion af interessante resultater fra undersøgelsen baseret på frekvenstabellerne og bidrager således til at identificere eventuelle sammenhænge mellem respondenternes svar og baggrundskarakteristika. De baggrundskarakteristika der primært er blevet anvendt til kryds, er antallet af år den enkelte har været lærer på en gymnasial uddannelse, og for hf's vedkommende den uddannelsestype som læreren primært har undervist på (enkeltfag eller toårigt hf).

Derudover har databehandlingen omfattet en systematisering af de åbne svar i form af en kategorisering af svarene.

Undersøgelsens kvalitet og brugbarhed

Niveauet for den samlede svarprocent blandt både lærere og censorer er afgørende for at det er muligt at konkludere at undersøgelsens brugbarhed og kvalitet er høj.

Rigtig mange har anvendt den åbne svarmulighed til at udfolde og begrunde deres svar i spørgeskemaet. Dette bidrager positivt til undersøgelsens kvalitet og brugbarhed fordi det bevirker at undersøgelsen også rummer et værdifuldt kvalitativt element. Det faktum at en del har benyttet den åbne svarmulighed til at gøre opmærksom på forhold og problemstillinger som spørgeskemaet ikke har haft fokus på, bidrager også positivt til undersøgelsens brugbarhed. Dette har nemlig bl.a. givet mulighed for at fokusere på nogle af de "oversete" forhold og problemstillinger i fokusgruppeinterviewene.

Det er dog også vigtigt at være opmærksom på at brugbarheden af undersøgelsen for så vidt angår de mundtlige censorer er begrænset pga. det lave antal censorer der har modtaget skemaet, og dermed også det lave antal censor-besvarelser. Dette gælder særligt for hf-censorerne, og det er en svaghed ved undersøgelsen som det er vigtigt at have in mente ved anvendelse af datamaterialet. De åbne svar fra de mundtlige censorer har dog samme høje kvalitet som svarene fra lærerne.

Fokusgruppeinterview

Fokusgruppernes sammensætning

Som opfølgning på spørgeskemaundersøgelsen blev der i september og oktober 2007 gennemført fire fokusgruppeinterview: to i Jylland og to på Sjælland. Det ene af de to interview hvert sted omfattede lærere og censorer fra hf, mens det andet interview omfattede lærere og censorer fra htx. Fokusgruppedeltagerne blev rekrutteret blandt de personer der havde modtaget spørgeskemaet. Rekrutteringen gik gennem skolelederne i den forstand at skolelederne blev bedt om at give tilladelse til at projektgruppen kontaktede én eller flere af de ansatte som havde afsluttet undervisning i engelsk B med henblik på at føre elever til eksamen ved sommereksamen 2007 og/eller havde fungeret som censor. Herefter kontaktede projektgruppen udvalgte personer. Med reference til projektbeskrivelsen for fagevalueringerne var det intentionen at prioritere deltagelse og dermed rekruttering af personer med både lærer- og censorerfaring efter den nye læreplan på et eller flere hold der afsluttede engelsk B ved sommereksamen 2007. Det lave antal mundtlige censorer i spørgeskemaundersøgelsen – særligt hvad angår htx – gjorde det imidlertid vanskeligt at indfri denne intention, og rekrutteringen blev derfor udvidet til også at omfatte lærere uden censorerfaring.

Fokusgruppeinterview fungerer som hovedregel bedst hvis antallet af deltagere ikke overstiger ti, og det blev derfor besluttet at forsøge at rekruttere op til ti deltagere til hver gruppe. Der blev dog i rekrutteringen lagt vægt på at sikre at hver gruppe ikke havde mere end to deltagere fra samme skole. Til hf-grupperne lykkedes det at rekruttere hhv. seks og otte deltagere, mens det til htx-grupperne kun lykkedes at rekruttere hhv. fire og fem deltagere. Rekrutteringsvanskelighederne skal ses i lyset af en presset tidsplan for rekrutteringen pga. den korte periode fra skoleårets start til fokusgruppeinterviewenes gennemførelse, den relativt tidskrævende rekrutteringsproces, et ønske om at de inviterede ikke skulle have for lang transporttid til det sted fokusgruppeinterviewene blev gennemført, og varierende tilbagemeldingshastighed blandt de kontaktede lærere. Rekrutteringen til htx-grupperne blev desuden vanskeliggjort af at antallet af lærere og censorer i engelsk B er begrænset. I modsætning til hvad der som oftest er tilfældet ved gennemførelse af fokusgruppeinterview, mødte samtlige tilmeldte op, hvilket var meget positivt. Det be-

tød at der i hver gruppe indgik personer med forskellig erfaring i relation til engelsk B på hf og htx.

Fokusgruppeinterviewenes form og fokus

Fokusgruppeinterviewene der alle varede de to timer der var afsat, blev gennemført med udgangspunkt i en spørgeguide udarbejdet af projektgruppen på baggrund af spørgeskemaundersøgelsens resultater og forslag fra ekspertgruppen. Der blev lagt vægt på at få fokusgruppedeltagerne til at diskutere emnerne i spørgeguiden, men også på at give deltagerne mulighed for at drøfte temaer i relation til engelsk B på hf og htx som lå lidt ud over spørgeguidens indhold, men som deltagerne selv fandt vigtige. Samtlige deltagere i alle fire interview bidrog aktivt i diskussionerne og havde meget på hjerte. Det var derfor indimellem nødvendigt med en stram styring fra moderatorens side for at sikre en fokusering på problemstillinger relateret specifikt til engelsk B og ikke gymnasireformen i sin helhed og for at sikre at alle nødvendige temaer blev diskuteret inden for interviewets tidsramme.

Der blev taget referat af fokusgruppeinterviewene mens de blev gennemført, og interviewene blev også optaget på diktafon for at kunne støtte den efterfølgende bearbejdning af interviewene. Bearbejdningen har bestået af systematiske sammenskrivninger af diskussionerne fra fokusgrupperne under de temaer som spørgeguiden fokuserede på, opdelt efter de to uddannelser.

Interviewenes kvalitet og brugbarhed

Et stort engagement i diskussionerne fra alle fokusgruppedeltagerne gav anledning til mange nuancerede perspektiver på nogle af de udfordringer og muligheder der er forbundet med engelsk B efter reformen, og gav bud på mulige forklaringer på flere af spørgeskemaundersøgelsens interessante svarfordelinger.

Karakteropgørelser

Som led i analysen af undervisningens resultater er der gennemført en analyse af karakterer fra sommereksamen 2007 i engelsk B på hf og htx efter den nye læreplan. Karakteranalysen er gennemført på grundlag af tal fra UNI-C som bygger på indberetninger fra uddannelsesinstitutionerne. Det har på tidspunktet for dataindsamlingens afslutning ikke været muligt at fremskaffe års-karaktererne i engelsk B på htx fra UNI-C.

Karakteranalysen baserer sig derudover på tal fra Undervisningsministeriets dynamiske databaser der angiver karakterfordelingerne for 2004 og 2005. At der ikke sammenlignes med fordelingen for 2006, skyldes at data for hf-enkeltfag fra 2006 ifølge UNI-C ikke er tilstrækkeligt valide. Karakterfordelingerne for tidligere år er anvendt til at perspektivere karakterfordelingen for sommeren 2007. Sammenligningen af karakterfordelingerne er sket under hensyntagen til at karakter-skalaen er ændret.